

10de Aarg.

1879.

18de Bind.

For Hjemmet.

Et Tidsskrift

for

nyttig og underholdende Læsning.

Udgivet af S. Thronsen.

30te November — 22de Hefte.

Decorah, Iowa.

Paa Udgiverens Forlag.

Trykt i den Norske Synodes Bogtrykkeri.

Entered at the Post-Office at Decorah as 2nd class matter.

„For Hjemmet“

et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

Det indeholder et afvejelende og omhyggelig udvalgt Læsestof, bestaaende af historiske Skildringer, Efterretninger om Opfindelser og Opdagelser, Missionsbeskrivelser, Reisebeskrivelser, Skildringer af Lande og Folk, Dyr- og Planteliv samt

Fortællinger, Digte, Gaader og Blandinger.

Det udkommer med to Ark i Omflag to Gange om Maanedens (15de og 30te) og koster \$2.00 (til Norge og Danmark \$2.50) om Aaret i Forstud. Dermed er ogsaa Portoens betalt. Klubber paa 6 betalte Exemplarer faa det 7de frit. Penge sendes helst i Money Orders, Drafts (helst paa Chicago) eller Registered Letters, da Posterne ikke overalt ere sikre. Nye Subskribenter behage at melde sig snarest muligt.

Adresse: N. Thronsdjen, Drawer 14, Decorah, Iowa.

Vil man benytte anden Mandts Hjælp til at indsende Penge, da se til at Vedkommende er paalidelig.

Denne Aargang kan faaes fra No. 13 (Begyndelsen af 18de Bind).

Ældre Bind af „For Hjemmet“, se sidste Side.

N. S. HASSEL,

DECORAH - - - - - IOWA,

modtager Bestillinger paa **Altartavler** og andre **Bibelhistoriske Olie-malerier**. Reflekterende, som ikke har Anledning til at komme til Decorah og se mine Malerier, kunne paa Forlangende faa sig tilsendt Photographier af dem.

Teodor Strøm & Co.

Wholesale & Retail Handel med

SILD OG FISK.

Hjørnet af Washington og Main Sts.

DECORAH - - - IOWA.

Stort Udvalg, gode, friske Varer og billigst mulige Priser.

Norsk Fedfild, Hollandsk Fedfild, Labrador split og Labrador rund Sild. Salt Lax, Drret, Makrel og Hvidfisk. Torsfisk, to Slags Klipfisk, to Slags berøst Torsk. Røget Mal, Hellefshindre, Lax og Sild. Ogsaa hermetisk nedlagt Fisk og Frugt og en Del gode Kolonialvarer, saasom Kaffe, Sukker o. s. v. Færme-produkter tages i Bytte. — **Bedste Slags Norsk Medicintran.**

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

10de Aarg.

30te November 1879.

22de Hefte.

Fater Clemens.

(Fortælling efter Miss Kennedy).

(Fortættelse).

Tiende Kapitel.

„Den Tid skal komme, da Enhver, som slaar Eder ihjel, skal mene, at han gjør Gud en Tjeneste.“ Joh. 16, 2.

Der hengit flere Uger, i hvilke Alle i Slottet Hallern kun vare beskæftigede med det, som mest levende interesserede dem. Kun angaaende en Gjenstand havde de ligesaaaliden Visshed og Ro, som nogen sinde: der kom hverken Breve eller andre Efterretninger fra den unge Clarenham. Mrs. Clarenham var desaar- sag dybt bedrovet; og saa Dormer syntes at være det, og stræbte han end saa meget som muligt ved sine Svær paa hendes Spørgsmaal at fjerne hendes Bekymringer, saa vare de dog saa utilfredsstillende, og han saa saa alvorlig ud, saasnart Taleren var om Joseph, at man tydelig saa, at ogsaa han til en vis Grad delte disse Bekymringer, hvor meget han end bekæmpede dem. Derhos havde hans Sundhed lidt meget; hans Afholdenhed fra Mad havde tiltaget, dog nu ikke af religiøse Bevæggrunde, men fordi han ganske havde tabt Appetiten. For hver Dag blev han blegere og magrere, og paa

hans Ansigt, der stedse saa tungsindigt ud, hvilede nu for det Meste et Udtryk af dyb Nedslagenhed.

Marie bemærkede alt dette, og det forøgede hendes Bekymringer med Hensyn til Joseph, medens det tillige vakte hendes Deltagelse og Agtelse for Dormer, da hun saa, hvor utrættelig tro han var i Opfyldelsen af sine Pligter og af det, som han ansaa for Pligt. Foruden denne Bekymring for sin Broder og Omsorgen for sin Moder og Medlidenheden med Dormer havde Marie ogsaa at lede og formilde den unge Carysforde uboiede, vilde Sind. Indtil denne Tid havde han aldrig lært at kjende nogen Skranke. Naar der syntes at hænge kun en liden Tvivlsky over Udsigten til at faa sit Yndlingsbarn opfyldt, blev han, som alle forskjellige Børn, strax saa utaalmodig, at han modvillig selv tilstoppede enhver anden Kilde til Glæde for sig, og plagede sig til det Yderste for dette, hvis Værd syntes ham tusindfold forhøiet ved disse Hindringer. Hver Morgen red han til Hallern med en ny Plan til at afsnøde sin Fader hans Tillidelse, eller med et nyt

Argument, der skulde bevæge Marie til at opgive sin nye Religion igjen. Og naar nu Marie afbrød Samtalen med ham, for ikke at lade sin arme Moder være forlængere alene, vendte han tilbage med stillere Hjerter, med besindigere Tanker og med den Overbevisning, at han kun med Marie kunde blive lykkelig; fast besluttet paa, ligesom hun, at hengive sig i Guds Førelse og ikke, som hun havde forestillet ham, begaa den Synd og Uforstandighed, at ville tiltvinge sig Noget af ham. Men de Aftener, som han derpaa henlevede med sin Fader og Varenne — af hvilke den Første, kold og bydende nu for første Gang vilde gjøre en Autoritet over ham gjældende, som han aldrig havde besiddet, den Anden stærkt og bidende udlod sin Ironi over Protestanterne — udflettede igjen alle de bedre Indtryk fra de Timer, han havde tilbragt hos Marie, og han kom næste Dag igjen til hende i det gamle Lune.

De Aftener, der hengif saa ilde for Carnsford, vare just Mariens lykkeligste Timer. For det Meste vare da nogle af Montagues i Gallern. I det Løb af Montague saa meget som muligt undgik at berøre det, hvori de vare af forskjellig Overbevisning, blev hendes Benskab igjen en rig Trøstens Kilde for Mrs. Clarenham, og Adeline læste i denne Tid i Bibelen med Marie, og meddelte hende Dr. Pomters Forklaring over saadanne Steder, som de de foregaaende Aftener ikke ret havde forstaaet. Dog, heller ikke hans Autoritet vilde Marie blindt antage, og mangen Gang bad hun Dormer forklare hende et Sted, naar Dr. Pomters Udlægelse deraf ikke forekom hende tydelig nok. Dormer pleiede da steds at give hende sin Kirkes Erklæring om det omspurgte Sted, men holdt det derhos for sin Pligt eftertrykkelig at advare hende for den Formastelse, at lade det komme

an paa hendes egen subjektive Afgjørelse i hendes Saligheds Sag. Dog syntes han gjerne at se, at hun indlod sig i saadanne Samtaler med ham, og hun havde ogsaa Glæde deraf; thi saa uindskrænket end hans Underdanighed for hans Medsyn, hans kirkelige Overherre, var, saa maatte hun dog tilstaa sig, at han var hende overlegen med Hensyn til den fuldkomne Hengivelse af sit Liv til Guds Tjeneste, den sande Hjertens Ydmyghed, og Frygten for den ringeste Letsindighed i religiøse Gjenstande, og Sjælens bestandige Andagt af Befrygt for den hellige Guds Nærværelse.

Ofte blev Dormer i Dagligstuen, naar Lady Montague tilbragte Eftermiddagen hos sine Slægtninger. I Førfningen blev han der kun en kort Tid, som om han blot vilde lære at kjende den Maade, hvorpaa de underholdt sig med hverandre, men efterhaanden blev han der steds længere. Lady Montagues ydmyge og dog saa hjertelige Gudsfrugt, hendes aabne og dog saa høiagtelsesfulde Væsen imod ham, hendes muntre, klare Sind syntes efterhaanden at overvinde hans Tilbageholdenhed; og medens Adeline og Marie i Sideværøret ivrig beskæftigede sig med Bibelen, underholdt begge de ældre Damer og Dormer sig med den største Aabenhjertighed og med gjensidig Agtelse om de Kristendommens store Sandheder, som man kun kan lære at kjende ved Erfaring. Det menneskelige Hjertes Fordærvelse, dets dybt rodfæstede Modvillie, dets afgjorte Fiendskab mod den Helliggjørelse, som Gud fordrer; Tugtellers og Trængsellers Nødvendighed for at Hjertet kan blive løsrevet fra Verden: dette var de Gjenstande, over hvilke Dormer talde med en Følelse, en Begeistring og Erfaring, som Lady Montague hørte paa med den mest levende Deltagelse, og ydmyg besjendte hun, hvor

overfladiff Indtrykket af disse Ting var paa hendes Hjerte, naar hun tænkte paa, hvorledes det bud være, og hvormeget dybere hans Erfaringer deraf vare. Han, paa sin Side, hørte derimod med spændt Opmærksomhed til, naar hun talte om Frugterne af Troen paa Guds Kjærlighed i Kristo; om den Kraft, som denne Tro giver i Kampen mod Synden; om den Lyst til den nye Lydhighed, som den skjænker, og om den Villighed, man ved den faar til at modtage enhver noksa tung Tilstiftelse som Noget, der er sendt af den faderlige Kjærlighed, forat rense Hjertet og berede det for Himmelen.

Ogsaa Ernst Montague tog nu oftere Del i disse Samtaler. En Tidlang havde han med andre formaaende Mænd i det nordlige England ivrig og vedholdende beskæftiget sig med Forholdsregler til Landets Sikkerhed, i det Tilfælde, at stotste Oprørene skulde bryde ind i England. Denne Fare var nu over. Overalt feirede den protestantiske Konges Sag, ogsaa de ivrigste af hine Mænd vendte efterhaanden tilbage til sine sædvanlige, rolige Forretninger.

En Eftermiddag havde Ernst fulgt sin Moder til Hallern, og fundet Samtalen saa interessant, at han bad om Tilladelse til at gjentage dette Besøg; thi saa ung og tilbageholdende han end var, saa manglede dog heller ikke han Erfaring om den Aandens Tugtelse, som paa en eller anden Maade er fælles for alle Kristne. Ernst var ved disse Leiligheder ganske greben af Dormers Udsende. Han stemte ganske overens med sin Moder deri, at, hvilte Vildfarelser han end var hildet i, saa var dog hans Hjerte i Sandhed ydmigt og Gud hengivent, og da hans Sundhed mere og mere afrog, forekom det dem, som om Herren ilede med at føre ham hen til en bedre Verden.

Paa denne Tid var Katharine meget ofte i Carysford-Park; ikke fordi der var noget Haab — i det Mindste ikke hos Nogen uden Sir Thomas — om, at den unge Carysford skulde føre sin Tilboielighed over paa hende; thi saasnart denne Tanke var udtalt for ham, syntes han, og hans Moder tillige, at have faaet Modbydelighed for hende. Men Barenne havde en ny Plan fore med hende, til hvilken han behøvede hendes fulde Hengivenhed. Han vilde gjerne stifte et Nonnekloster i denne Del af England. Allerede længe havde han bemærket, hvor ugjerne Forældre sendte sine Børn, især Dotriene, til Opdragelse i Udlandet, og hvorledes dette foraarsagede, at disse bleve givne til Pris for protestantiff Indflydelse i en Alder, da religiøse Indtryk virke stærkest paa Hjertet, hvorved den katolske Kirke havde tabt mange Medlemmer. Nu var det hans Forsæt at paastynde Mariæ Erklæring og derved bringe Formuen i Katharines Hænder, som han derpaa vilde formaa til at anvende den til dette Diemed. Han vidste snart at forskaffe sig den fornødne Indflydelse paa hendes Aand. Han blev hendes Skriftefader, og i kort Tid var hun atter en lige saa stor Helgen som før. Under Paaskud af at advare hende for de verdslige Fristelser, som kunde forestaa hende, havde han løselig hentyd det paa hendes Fremtid og stærkt fremhævet den Fortjeneste af osre sin Formue til Kirken. I sine Samtaler prisede han dem som de største Helgener, der havde anvendt sine Rigdomme til at grundlægge saadanne Anstalter, og skildrede en ung Lady Abbedisses hellige, lykkelige Tilstand. Alt dette var vel beregnet efter Katharines Gemnets Retning; og Synet af hendes tilkommende Storhed gjorde alle Budsøvelser, Afbedelser og Bønner ligesaa lette for hende som nogensinde før.

En Aften, da Ernst Montague fordybt som sædvanlig i Tanker gik til Slottet Hallern, idet han fra alle Sider gjennemtænkte en Gjenstand, som han forrige Aften havde undersøgt med Dørmær, blev han pludselig i den dunkleste Del af den skovrige Sti, som han gik paa, standset af en Mand, som traadte frem mellem Træerne og stillede sig i Veien for ham. Den Fremmede saa fordægtig ud, var ganske indhyllet i en stor Overkjole og havde trykket Hatten ned over Dinene. Ernst stod stille og beredte sig paa at forsvare sig.

„Jeg ønsker at tale med Dem, Hr. Montague“, sagde Manden med dæmpet Stemme, „men Ingen maa se mig her.“

„Kommer De fra Skotland?“ spurgte Ernst, idet han traadte nærmere. „Tal De, Ingen hører os.“

Manden saa sig om, idet han løftede lidt paa sin Hat, og da han var bleven vis paa, at intet Menneſke var i Nærheden, slog han Kraven paa sin Overkjole tilbage, og da opdagede Ernst til sin store Skræk og Forbauselse, at det var den troe Tjener, som havde ledsaget Joseph Clarenham paa Reisen.

„Minsvorth!“ raabte Ernst — „hvor er din Herre?“

„Jeg beder Dem indstændig at være forsigtig; min Herre er fortabt, hvis man ser mig her.“

„Fortabt?“ spurgte Ernst sagte, „hvoreledes det? hvor er han da?“

„I Rom, i et af Inquisitionens Fængsler“, svarede Minsvorth.

Ernst blev stum af Skræk. En Engländer i vor Tid vilde smile ved den Tanke, at Inquisitionen i et fremmed Land skulde vove at sætte en engelsk Undersaat af en bekendt Familie i Fængsel, ligesom saa Mange nu smile over Ting, som man fortæller om den romerske Kirke,

da den var i sin Balmagt, fordi de ere ubekendte med Historien; men Ernst levede nærmere hin Tid, og han vidste godt, hvor overordentlig vanskeligt det var at bevirke Josephs Redning af hin hemmelighedsfulde, mægtige Domstols Hænder.

„Er du vis paa, Minsvorth, at det er sandt, hvad du nu har fortalt mig“, spurgte Ernst ganske sagte.

„Ganske vis, jeg har selv været fangen der.“

„Men deraf følger endnu ikke, at han er det Minsvorth. Inquisitionen pleier ikke let at lade Andre vide, hvad den gjør med sine Fanger.“

„Meget sandt, Hr. Montague, men jeg ved, at min Herre sad i det samme Fængsel. Mere tør jeg ikke sige, thi man slap mig ikke løs, før jeg havde aflagt en høitidelig E. paa, at jeg aldrig vilde bekjendtgjøre, hvad jeg havde seet der. Jeg er en Katholik, Hr. Montague, jeg vil ikke have Noget at gjøre med Kjetteriet, og det gjør mig meget ondt, Hr. Montague, at De har vildledet min kjære unge Herre; men jeg har været hos ham, fra han var et Barn, og min Ed gjælder kun det, som jeg har seet i Fængslet. Forraader De, Hr. Montague, at jeg har ladet mig se her i Landet, saa bliver det strax berettet til Rom, og min Herre bliver bragt til et Sted, hvor de, som nu kunne tjene ham, da Intet formaa.“

„Har din Herre længe været der?“

„Da han kom til Rom, anviste man ham strax en Bolig i et Kloster; her mærkede han snart, at han var Fange og ikke skulde komme løs, førend han hos Fædrene havde overvundet sine Fordomme mod den katholske Tro, som han havde indsuget hos Dem, Hr. Montague. Dog blev han behændlet med megen Agtelse og turde bestræffe sig indenfor Murene,

som han vilde, indtil man endelig blev var, at han opholdt sig den meste Tid i Bibliotheket og der læste flere forbudne Bøger. Til sidst fandt man endog et Nystamente med Inquisitionens Forbudstegn paa hans Bærelse. Da Fædrene foreholdt ham dette og toge Bogen fra ham, sagde han, at de nu ikke længer kunde afholde ham fra at beskæftige sig med den; thi han havde tilbragt den meste Tid i Klosteret med at lære de vigtigste Stykker af den udenad. Disse bar han nu i sit Hjerte, og der kunde de saarsag nu ingen anden Tro finde Sted end den, at den romerske Kirke var den mest fordærvede af alle kristelige Kirker. Dette har jeg selv hørt ham sige, Hr. Ernst, og jeg ved desværre, fra hvem han har det." Uvillie mod Ernst og Kjærlighed til hans unge Herre syntes uafsladelig at kæmpe hos Winsworth, medens han talede.

"Dg derpaa blev han kastet i Fængsel?" sagde Ernst dybt rystet; "den fjære, fjære Joseph!"

"Der kan han ikke vente sig noget Godt", sagde Winsworth, ligeledes meget bevæget; "dog jeg maa afsted."

"Har du seet Hr. Dormer? ved han noget om det, du har fortalt mig?"

"Seet ham? nei! han er just den, som jeg fremfor alle Andre mest frygter for at se. Han maa vide, hvor min Herre er; han overtalede ham til at rejse til Udlandet, han ordnede Alt, og min Herre har bestandig vekslet Breve med ham, saalænge han har været udenlands."

"Iffe direkte", sagde Ernst, idet han tænkte paa, hvor inderlig Mrs. Clarenham længtes efter Breve, og hvorledes Dormer aldrig nævnte et Ord om dem, som han efter dette Udsagn skulde have faaet.

"Nei, Hr. Montague; alle Breve gaa først til Pater Adrian."

"Hj, den elendige Hylker, den ægte Jesuit!" raabte Ernst, idet han derhos tænkte paa Dormer. "Dg hvad kan nu ske? hvo kan opspore alle de Snigveie, som saadanne Skjelmer gaa?" sagde han, idet han saa paa Manden med Mistanke og Uvillie. "Du redelige, umis-tænkelige, elskelige Clarenham!"

"I alt dette er dog Ingen Skyld uden De, Hr. Montague", sagde Winsworth med Harm. "Pater Klemens elsker hans Sjel høiere end jordist Lykke. Jeg er ikke saa god som han; jeg kan blot være ulykkelig, indtil min Herre er fri igjen. Derfor vil jeg sige Dem Alt, hvad der efter min Mening nu lader sig gjøre: De ved, at Urolighederne i Skotland endnu ikke ere dæmpede. Man fjender Deres Families Iver, og at det er Lykkes Dem at indhente mange Efterretninger, som have tjent til at undertrykke Opstanden i det nordlige England. Pater Klemens vil tro Dem, naar De siger, at De har erholdt sikre Efterretninger om, at han og Pater Adrian vare de, som sendte min unge Herre som fortrolig Afsending fra Lord Derwentwater til Kongen. Tilføi kun, at De ved endnu mere om Hr. Joseph, og at De, hvis De ikke faar en høitidelig Forsikring om, at han inden to Maanedes atter skal være her i Sikkerhed, saa vil De anmeldte Alt for Dyrigheden. Et Ord fra Pater Adrian er tilstrækkeligt til at sætte min Herre i Frihed, og Pater Klemens vil stole aldeles paa Deres Ord, naar De giver ham det Lofte, at De Intet vil forraade, saasnart min Herre, inden den aftalte Tid vender tilbage til England. Dg nu, Hr. Montague, maa jeg afsted. England forlader jeg ikke, men bort fra denne Egn maa jeg; dog ser De mig maaſte snart

igen." Og dermed før Manden pludselig ind i det tykkeste Krat og forsvandt.

Ernst stod nogle Minutter uden at røre sig. Jo størr Faren, hvori Clarenham svævede, ved nærmere Eftertanke forekom ham, jo vanskeligere syntes ham det Spørgsmaal, hvad han skulde gjøre. Dormers sidste Samtale, hans blege, kummerfulde Ansigt, som kun nu og da opklarede sig, naar dybere, vigtigere Gjenstande kom paa Bane, hans alvorlige Dpførsel, som vidnede om uafslædig, streng Selvbeherstelse, den Godhed og Venlighed, med hvilken han stedse havde behandlet ham — alt dette udsøvede nu et formildende Indtryk paa Ernst; og omendstjont endnu uvis om, hvad der var at gjøre, gif han dog med hurtigere Skridt til Hallern. Førend han dog var kommet halvveis gennem Parken, vare vel tyve Forandringer foregaaede i hans Beslutninger: Skulde han først beholde Dormer hans Misbrug af den Clarenhamiske Families Tillid og skræmme ham til veblikkelige Forholdsregler til Josephs Løsladelse — eller skulde han behandle ham som en Mand, der af blind Uhygighed mod sine geistlige Foresatte havde ladet sig forlede til et Skridt, der truede hans inderlig elskede Discipels Liv, og som aldeles havde undergravet hans egen Sundhed ved den uafslædige Kamp mellem hin falske Pligtfølelse og Guds Stemme i hans Samvittighed? Saa han tilbage paa Fortiden, saa syntes ham den sidste Tanke at være den rette, og hans hjærlige Hjerte greb den med Glæde.

„Kan jeg saa tale med Hr. Dormer alene?“ Spurgte han, da en Tjener lukkede Døren til Forstuen op for ham.

Manden blev forlegen. „Fater Klemens har sagt, at han vil være ganske uforskyret en Time, Hr. Montague; han er nu meget beskæftiget.“

„Men jeg maa tale med ham“, sagde Ernst i en meget bestemt Tone.

Tjeneren saa forundret paa ham, thi dette var aldeles ikke Ernst's sædvanlige Sprog.

„Nu, naar De maa, saa er det ikke min Skyld. Jeg vil melde Fater Klemens det.“ Derpaa gif han med Ernst til Faterens Bærelse. Ernst blev staaende nogle Skridt fra Døren, forat lade sig melde. Paa Tjenerens halvt uwillige, sagte Banken aabnede Dormer Døren selv, og da denne nu sagde: „Fader, jeg vilde ikke været uhydig mod Deres Befaling, hvis det havde staaet til mig!“ svarede han i en mild Tone, der bestyrkede Ernst i hans gunstige Mening om ham:

„Jeg tror det nok, kjære Søn; men ophold mig ikke, Tiden er mig i dette Dieblik kostbar.“

„Hr. Ernst Montague vil ikke lade sig afholde fra at tale med Dem.“

Ernst traadte nærmere. „Jeg har en saa vigtig Sag at tale med Dem om, Hr. Dormer, at jeg haaber, den vil være min Undskyldning.“

„Jeg kan gjette, hvad det er, Hr. Montague“, svarede Dormer, idet han hoslig indbød Ernst at træde ind.

I Begyndelsen forglemte Ernst næsten, hvad han havde foresat sig, idet han saa sig om i den værdige, fine Dormers Bærelse. Det var en liden firkantet Stue i et af Slottets Taarne. Stengulvet var uden Teppe; en liden Jernseng med en Madras og et uldent Teppe, to Træstole og et Bord vare alle dets Møbler. Ved den ene Væg var en Bogreol med en Mængde Bøger, og i Vinduet mod Ost, i paafaldende Modsetning til Værelsets Røgenhed og fattige Udstyring, et fint udarbejdet Marmor-Postament med et udmærket skjønt Crucifix, paa hvilket hver Muskel og Rynde ud-

trykte Lidelse og Dødskamp. Det blev just nu klart belyst af Aftenjolen, der skinne paa det gjennem det modstaaende Vindu.

Dormer satte en liden Træstol til sin Gæst, og satte sig lige for ham. „Hr. Montague“, sagde han, „jeg tror, jeg kan gjætte den venlige Hensigt med Deres Besøg. De har hørt om den Mistanke, der er faldet paa mange katholske Præster i denne Egn, og at der er foranstaltet en Undersøgelse af vore Papirer, om der skulde befindes sig hemmelige, oprørske Instruktions bøger. Og, saa slet ogsaa den Mening er, som De har om vor Orden, saa ønsker De dog, at et Lem af den ikke skal komme i Fare, og De vil nu venlig advare ham derom. — De tier? Nu, jeg ser nok, at det forholder sig virkelig saaledes, og jeg ønsker blot, at jeg maatte være istand til at bevidne Dem min Tak baade for dette og saa mange andre Kjærlighedsbeviser, som jeg har modtaget af Dem. Vi ere underrettede om hin Fare og forberedte paa at møde den. Vi ere allerede vant til saadan Mistanke, og maa for Sandhedens Skyld bære den, saa godt det vil lade sig gjøre.“

„Jeg ved Intet om saadan en Mistanke, Hr. Dormer“, sagde Ernst, „og fortjener ikke Deres Tak. Mit Vrind er af en ganske anden Art.“

„Angaar det Liv og Død?“ spurgte Dormer med et vemodigt Smil; „hvis det ikke er Tilfældet, maa jeg bede Dem at bide, indtil jeg har gennemseet nogle Papirer. Det er forunderligt, hvilke Ting der ansees for forræderiske i min Stilling.“

„Det kan vel angaa Liv og Død“, sagde Ernst, „men jeg kan dog vente.“ Og derpaa stod han op og betragtede andægtig Krucifixet. Dormer saa urolig paa ham, dog, da Ernst endnu engang

forsikrede ham, at en kort Opsættelse ingen videre Følger vilde have, saa tog han en liden Brevtaske fra Bogsolen, og gennemsaa hurtigt nogle Papirer i den, medens Ernst snart saa paa ham, snart paa Krucifixet. Derved hensejndt han snart, som sædvanlig i dyb Eftertanke over de to Gjenstande, som magtighst gribe alle dannede og tænkende Mennesker: at Gud ti l l a d e r, at det Onde sfer, og hans forbausende Raadslutning til dets Overvindelse. I Dormer saa han en underlig Gaade for sig: et Menneske, som inderlig længtes efter det Gode, men stod under en saa mægtig Indflydelse af det Onde, at han søgte sin Frelse paa en Vej, hvor han kun fandt Græmmelse og Glendighed, og havde allerede forvansket sit Legeme til den blege, udtærede Gestalt, der nu sad lige for ham. Den nedgaaende Sol kastede et Skin af Sundhedens Farve over hans blege Ansigt og Billedet af ham, der hengav sit Liv for Verden, kastede et Skint af Sandhed over hans Troeslære, men begge Dele udbredte sig kun paa Overfladen, uden at naa den indre Kjerne. Paa hans Ansigt laa, medens han bladede i Papirerne, en saa dyb indre Lidelse, at man saa, at hans Hjerte var ligesaa langt fra Freden, som hans Legeme fra Sundheden. Nogle Papirer opbrændte han i et Vokst, som stod paa Kammen. Et Papir lagde han tilside, efterat han flere Gange havde vasket i sin Beslutning, om han skulde brænde det eller ikke. Endelig var Gjennemsynet endt; han satte Brevtassen paa sit Sted, og kun det Papir, han havde beholdt tilbage, stak han i sin Barm. „Nu, Hr. Montague“, sagde han, „hvis jeg kan tjene Dem med Noget, saa vær forsikret om, at kun saa Ting vilde stænke mig mere Glæde end dette.“

„Ja det staar i Deres Magt, Hr. Dormer, og u d e l u k k e n d e i Deres Magt, tror jeg.“

Dormer trykkede hjertelig hans Haand. „Nu, saa sig det kun, forat jeg kan gjøre Alt, hvad De onsker.“

Ernst greb hans Haand. „Ogsaa i det Tilfælde, at Deres Kirke ikke billiger det?“

„Nei, det kan jeg ikke love“, sagde Dormer venlig. „Vilde De, Hr. Montague, lade Dem af en Ven bedrage til at handle mod Deres Samvittighed, om det end var den af Deres Venner, som De elskede og agtede høiest?“

„Jeg haaber nei, Hr. Dormer, hvis jeg nemlig var vis paa, at Guds ubedragelige Ord ledede min Samvittighed.“

„Guds Ord er det ogsaa, som leder Kirken“, svarede Dormer.

„Nei“, sagde Ernst med Eftertryk. „Guds Ord erklære paa det bestemteste dem, som gjøre Ondt, paadet at noget Godt skal komme deraf, at deres Fordømmelse er retfærdig (Rom. 3, 8.); men Deres Kirke lærer, at Niemedet helliger Midlerne. Guds Ord siger: „Du skal ikke ihjelslaa“; men den romerske Kirke siger, at det er ret at dræbe Tusinder, naar man derved kan undertrykke et Rjæteri. Kan De, Hr. Dormer, i Lydighed mod denne Kirke, kan De, i det Haab, at noget Godt, som De siger, skal komme deraf, lade Dem saaledes forblinde, at De mener, Gud ikke vil fordre Dem til Regnskab for det, han har anbetret Dem, og —“ Ernst holdt inde. Han kunde ikke vedblive, da han saa Dormers rolige, hellige Mine, der sagtmødig syntes at være fattet paa Alt, hvad han vilde sige.

„Tillad mig et Spørgsmaal, Hr. Montague. Jeg stod i den Mening, at De vilde gjøre mig den Glæde, at forlange en Tjeneste af mig. Men begynder De at angribe min Kirke, saa maa De tillade mig at forsvare den.“

„Nu ikke, Hr. Dormer“; og derpaa greb han atter hans Haand, men slog Dinenene ned, medens han vedblev: „Det er umuligt Hr. Dormer! at forsvare en Kirke, som, for at intet Rjæteri skal komme op, fordrer af sine Tjenere en saa ubetinget Underkastelse, at de skal indvilde en faderløs, mindreaarig Ungling, en Enkes eneste Søn, et spinkende Huses sidste Haab, i en fortvovlet Oprørskrig, — derpaa indspærre ham i et Kloster —, og endelig give ham til Pris for Inquisitionens ubarmhjertige Domstol.“

Ernst vovede ikke at se paa Dormer, da han havde endt; han bortvendte sit Ansigt, og saa en Tidlang ud af Vinduet.

Noget lignende af det, som vi selv vilde føle, dersom vi bleve overbeviste om at have begaaet en vanærende Gjerning, føle vi ogsaa i vor Medlidenhed med en Anden, som dette møder, naar denne hidtil har staaet høit i vor Agtelse, og da saa meget mere, naar vi selv har maattet overbevise ham. Saaledes varede det længe, inden Ernst kunde se paa Dormer der sad taus. Da han endelig igjen gjorde det, havde den maaste en Sagttaget, der ikke vidste, hvad der var forefaldet, holdt ham for den Skyldige; saa skamfuld og stjaalent saa han paa Dormer. Denne bemærkede det ikke; han lænede sig mod Bordet med begge Hænder for Ansigtet. Narerne paa hans Pande vare opsvulmede, som om de vilde springe, og hans dybe, hurtige, uregelmæssige Nandedræt røbede Uro i hans Indre, men han sagde Intet. Ernst betragtede ham med Rærlighed og Medlidenhed, men krympede sig for at bryde Tausheden. Det forekom ham, at han, hvis han gjorde dette, anmassede sig en Mands Stilling, der i indre Værd stod over ham, og som havde en Ret til at

straffe; og da Dadelens Ord allerede syntes at have virket saa dybt, hvo havde da haat Hjerte til at nedbøje den allerede knuste og ydmygede Aand endnu mere?

Endelig rettede Dormer sig iveiret. Hans Dine mødte Ernst's Blik og kunde ikke taale det; dog pludselig slog han dem op, og sagde Noget hovmodigt og stødt:

„Jeg ønsker nu at være alene, Hr. Montague.“

Ernst vilde allerede gaa, og bukkede dybere end sædvanlig, da han gik forbi Dormer. Dog, den velsliffelig, syndige Opbrusning var allerede overvundet. Dormer før op.

„Er det nu Tid til at være stolt!“ udraabte han. „Hvor fortvivlet onde ere dog det menneskelige Hjertes første Rørelser, naar Egentjærligheden føler sig saaret! De har al Marsag til af min Opførelse at slutte, at jeg holder mig for ligesaa skyldig, som De gjør. Den Smerte, som jeg føler ved at se, at De er underrettet om de Ting, som De nævnte, kan jeg kun forklare Dem ved at bestjende, hvor dyrebare Deres Agtelse og Deres Kjærlighed ere mig, og disse maa jeg nu miste, da De er Protestant. Hvorledes De har faaet denne Kundskab, kan jeg ikke begribe; men da De nu har den, vil jeg kun sige, at hvis De meddele Mrs. Clarenham og hendes Familie den, og udbreder den i Omegnen, saa gjør De denne Familie ulykkelig, nøder mig til at forlade England og gjør de katholske Præsters Karakter endnu mere fordægtig, end det allerede er Tilfældet, uden derved i mindste Maade at bevirke Deres Fætters Befrielse, tværtimod, De forværrer hans Stilling.“

„Den Efterretning, jeg erholdt, lod mig tro, at De alene, Hr. Dormer, kunde bevirke Clarenhams Frigivelse. Jeg har ikke talt med nogen Anden end Dem

derom. Jeg vil ganske lade mig lede af Dem, og jeg kan ikke tro, at De vil nægte mig Deres Bistand.“

„Var De en Katholik, saa vilde De tro det, Hr. Montague. I Alt, hvad der er sset fra min Side, har jeg ikke gjort Andet end opfyldt mine helligste Forpligtelser. Min hele Natur har oprørt sig mod min Pligtfølelse. Denne Kamp kan ikke vare længe, det føler jeg. Dog jeg haaber, at hvad der end endnu maa ske, forat paastynde dens Udgang, saa vil jeg blive istand til at kæmpe den gode Kamp og holde fast ved Troen. Der gives mange Arter af Martyrdød, Hr. Montague; og navnlig gives der indre Kampe, der ere skrækkeligere end legemlige Lidelser.“

„Og Clarenham“, sagde Ernst, „som elskede og ærede Dem fremfor alle Mennesker, som endnu i der sidste Samtale, som jeg havde med ham, sagde, at han ikke kunde tænke sig, at han kunde føle sig salig i Himmelen, naar De ikke var der; en endnu saa ung, saa elskværdig — — —“

„Holdt, holdt, Hr. Montague!“ raabte Dormer, ser De ikke paa det udtærede Legeme Virkningerne af den Tanke, som De nu atter fører for min Sjæl? De maa ikke betynde mig altfor haardt. Ved De, hvad det vil sige at staa paa Grændsen af Vanvid? Hæf mig Deres Haand.“

Ernst gav ham den, og Dormer trykkede den paa sin Tinding. Det syntes umuligt at kunne tælle de haarde Slag. Ernst stod bestyrret, og Dormer syntes ogsaa at være det, men han tog hurtigt en liden Flaske fra Bogreolen og spælgede nogle Draaber af den.

„Det er et fortvivlet Middel“, sagde han“, men det forseiler aldrig sin Virkning, og man maa ikke agte Legemet, naar der er Fare for, at man ved at tabe Besindelsen kan stade Kirkens Inter-

esfer." Han sagde ikke, hvad det var, som han havde nydt, men man saa snart Virkningen deraf i den Mathed og Slaphed, der udgjød sig over hans Ansigt og hele Person.

„Nu maa De sige, hvad De vil, Hr. Montague, jeg vil ikke føle det synderlig dybt, idetmindste ikke i den første Tid.“

„Jeg vil intet sige, Hr. Dormer, uden det, at jeg onskede, De kjendte Bibelens Religion. Deres Religion er en gyselig Trældom.“

„Jeg ved“, sagde Dormer paa sin sædvanlige milde Maade, „at Protestanterne paastaar, at deres gode Gjeringer ikke kunne forhjælpe dem til Salighed. Deres Bei maa derfor være let; men, Hr. Montague, det er en frygtelig Bildfarelse, som Bibelen lærer paa alle Blade.“

„Dette kunne vi ikke nu afgjøre. Sig mig, bedste Hr. Dormer, hvad skal jeg gøre? Maa Clarenham forblive i denne farlige Stilling? I en vis Henseende har jeg foranlediget den. Jeg beder Dem indstændig, følg dog Deres Samvittigheds Lyd, giv efter for Kjærlighedens og Middelhedens Aand, som er Bibelens Aand, hør Grens og Redelighedens Stemme, som De tvertimod Deres bedre Følelser af Lydighed mod Deres Kirke er bragt til at overhøre. Er Clarenham virkelig i Bildfarelse, saa vilde dog Deres Tilsale, Deres Kjærlighed snarere bringe ham tilbage end Fremmedes Grusomhed og Jrettesjættelser. Hvem kan da tænke sig, at nogenfinde en Mennefsjæl kan blive omvendt ved Tvang! Det er jo umuligt. De kan vel tvinge et Mennefsjæl til at lyde, men aldrig til at tro noget.“

Dormer rystede paa Hovedet. „Det gaar ikke an, det gaar virkelig ikke an, Hr. Montague. Kirken maa her gjøre Alt, jeg kan Intet gjøre. De Midler, den vælger, maa være de bedste. Jeg

kan kun føie mig dertil. Dersom De forlangte, at jeg skulde sætte min egen Salighed paa Spil for hans, saa lykkedes det Dem maaske at overtale mig; men hans Sjæl er derhenne mindre i Fare end her — og, hvor tungt det end er mig, saa tør jeg dog ikke kalde ham bort derved.“

I dette Dieblit hørte man Stoi og Fodtrin nærme sig. Dormer lyttede. Dgsaa under Vinduet lod Stemmer sig høre og en Kommando: Durringer Huset og lader Jngen smutte bort!“

Det er Husundersøgelsen, som jeg ventede“, sagde Dormer, „og dette Papir — —“

„Betro De mig det“, sagde Ernst rass.

„Nei, jeg tør ikke, det var en Svag- hed af mig, at jeg sparede det; dog, jeg kunde ikke tilintetgjøre Noget, som maaske kunde redde Clarenham. Jeg havde maaske Urret“ — — Fodtrin nærmede sig Døren; Ernst rev Papiret fra ham og stak det til sig.

„Hvad har jeg gjort!“ sagde Dormer, og blev bleg som Døden.

„De har Intet gjort“, sagde Ernst, idet hans Næse straalede af Bløde.

„Alt, min Willie var idetmindste ikke imod det; jeg har forsyndet mig.“ Han hævede sine Næse mod Himmelen med et Udtryk af dyb Sønderknuselse. „Vil De stænke mig min Sjæls Fred, Hr. Montague, saa giv mig det tilbage!“

„Nei, jeg vil sørge bedre for Deres Fred, naar jeg beholder det. De faar det ikke tilbage, for Clarenham er i Sikkerhed.“

I dette Dieblit blev Kammerdøren stødt op, og flere Politibetjente traadte ind. Deres Ansøker syntes overrasket ved at se Ernst, som han kjendte, og som saa med Misfornuelse hans Indtræden. Han staaede pludselig, og Dormer

spurgte ham paa sin sædvanlige blide Maade, hvorfor han kom.

Manden foreviste strax sin Ordre, at anstille en Efterfølgelse hos den katholske Præst i Slottet Hallern, Klemens Dormer, baade i hans Værelse og paa hans Person.

Dgsaa Ernst læste Befalingen. „Mine Venner, I maa gjøre Eders Pligt“, sagde han, „men betænk vel, at i England ansees Enhver saa længe for uskyldig, indtil det er bevist, at han er skyldig; og enhver Uskyldig maa behandles med Agtelse.“

Politibetjentene buffede, og begyndte nøie at undersøge hvert Stykke i Værelset. Dermed vare de snart færdige, men da de kom til Bogreolen, gennemførte de hver Bog saa nøie og saa mistroisk, at man godt kunde mærke, at de haabede her at finde, hvad de søgte. Nogle græske Bøger bleve endog indpakkede for at undersøges af lærde Personer, efterat Ernst, for Tilbageleveringens Skyld havde optegnet Titlerne. Dgsaa Brevtassen toge de med. En liden Kiste med Dormers Rimmed blev ligeledes paa det Omhyggeligste gennemført, og endelig nærmede Formanden sig for at undersøge Dormers Person.

Dormer for i Forsnningen tilbage, derpaa hengav han sig med Værdighed i sin Skjæbne.

„Er dette aldeles nødvendigt? spurgte Ernst.

„Aldeles nødvendigt! svarede Betjenten.

Dormer smilede, og sagde til Ernst, som havde vendt sig bort: „Tør jeg nu bede Dem ikke at forlade mig? Ernst satte sig strax ved Siden af ham, og holdt Politibetjentenes Raahed en Smule i Tømmen ved sin Nærværelse.

„Hvad finder jeg her!“ sagde Manden paa engang, og Ernst blev ligesaa op-

mærksom som han, da de, ved at aabne Dormers vide, sorte Klædning, opdagede en Haarskjorte under den. Dormer smilede og sagde: „Hr. Ernst Montague vil kunne sige Dem, min Ven, at Saadant er sædvanligt blandt Katholikerne og intet farligt Kjendetegn.“

Ernst stadfæstede det; men Betjenten holdt sig forpligtet til paa det nøieste at undersøge noget saa Overordentligt.

„Og hvad er dette?“ raabte han, da han aabnede Skjorten i Brystet og fandt et bredt Kors derunder, som laa paa Dormers Hjerte. „Det er jo tykt! Ladder det sig opluffe? Jeg maa undersøge det!“ Dormer tog det af, gav ham det i Haanden og sagde venlig: „Jeg haaber min Ven, at De engang vil lære dets Værd at kjende, om det end ikke nu er Tilfældet.“

Politibetjenten undersøgte det nøie, og Ernst bemærkede, at begge Kanterne paa den indvendige Side vare skarpe; og paa det Sted, hvor det havde ligget paa Brystet, saa han en stor rød Fure i Form af et Kors, paa nogle Steder endog et aabent Saar. Endelig forviskede Manden sig om, at Korset intet Forræderstik indeholdt, og gav Dormer det tilbage; denne kyskede det andægtigt, og lagde det igjen paa sit Sted under Haarskjorten.

Da Undersøgelsen nu var tilende, og Dormer atter havde sit paa, endte, værdige Ydre, forkyndte Betjenten ham, at han maatte finde sig i en Stuearrest, indtil hans Bøger og Papirer vare undersøgte af Øvrigheden; man vilde derfor stille en Vagt ved hans Kammerdør.

Dormer hengav sig sagtnodig i sin Skjæbne; men da han vendte sig bort fra Betjenten, saa Ernst, at han hdmng hævede Zinene mod Himmelen, og trykkede det skarpe Kors til sit Hjerte.

Politibetjentene gif nu, paa en stærk

Mand nær, der blev tilbage som Vagt. Ernst folte sig dreven til at blive endnu længere hos Dormer; thi det var ham vel bekendt, med hvilke Dine saadanne Folk, som denne Vagt, pleiede at se paa en katolsk Præst, saa han holdt sin Nær-værelse for nyttig. Dog var han uvis om, hvad han skulde gjøre, da han brændte af Begjærighed efter at se det Papir, som kunde-redde Clarenham.

„Tør jeg vel bede Dem, Hr. Montague! at gaa til Mrs. Clarenham? Hun maa være i stor Uro“, sagde Dormer.

Ernst var strax villig; men da han endnu engang vendte om, for sagte at bede om Tilladelse til at komme igjen, traadte Vagten til og sagde, at det var ham forbudt at taale hemmelige Samtaler med den Fængne.

„Maa jeg komme igjen, Hr. Dormer?“ spurgte Ernst hoit.

„De vilde dermed gjøre mig Dem meget forbunden“, svarede Dormer.

Ernst lovede det strax, og begav sig derpaa til Mrs. Clarenham og hendes Døtre. Han fandt dem alle i saadan Angst og Bekymring, at han kun med Møie kunde berolige dem. Dormer var bleven en Gjenstand for hele Familiens Kjærlighed og Erbødighed; selv Tjenestefolkene havde ventet paa det Dieblif, da Ernst vilde forlade Dormers Værelse, og havde fulgt ham ind i Dagligstuen, og Alle bad ham nu at vende tilbage til den Fængne. Ernst sagde, at han havde besluttet at blive hos ham om Natten, og Alle takkede og velsignede ham for hans Kjærlighed til den „gode Fader Klemens — den kjære Fader Klemens — den hellige Fader Klemens.“

Ernst var imidlertid begjærlig efter at se det Papir, som han havde frataget Dormer, og før han vendte tilbage til ham, gif han ud i Parken, forat være

alen. Men da han aabnede det, blev han stuffet; thi det var skrevet med en ham ubekjendt Chifferskrift. Det eneste, der var læseligt for ham, var Datum „Carysford-Park. den — 1715“ og „Adrian Varenne.“ Alt det øvrige søgte han forgjæves at forstaa. Den Eneste, som kunde hjælpe ham at beseire denne Hindring, var Dr. Lowter, thi han, det vidste han, var bekendt med nogle af de katolske Geistliges Chiffre; men han betænkte sig paa, om han skulde vise ham Papiret, da denne Meddelelse maaste kunde bringe Dormer i Fare. Dog besluttede han tilsidt at lade Dr. Lowter give sit Løfte om Tausshed, førend han viste ham Papiret, og ilede derpaa saa hurtigt han kunde til Allerton.

Her var det ham vanskeligere, end han havde troet, at erholde TausshedsLøfte af Dr. Lowter, og Afsteningen var næsten forløben, førend han havde besvaret alle de Spørgsmaal, som Dr. Lowter fandt det nødvendigt at forelægge ham, inden han gav ham Løftet. Da nu endelig hans Faders gamle Ven gav ham dette Løfte, fordi han, som han sagde, endnu aldrig havde fundet sig stuffet i sin Tiltro til Ernst, og da nu endelig Papiret, som han ret godt kunde læse, blev ham forelagt, varede det endnu nogen Tid, inden Ernst kunde blive fri for hans Forestillinger og Formaninger.

Papiret var intet Andet end det, hvori Varenne instruerer Dormer med Hensyn til Clarenhams Mission til den landsflygtige Konge, og Dr. Lowter erklærede det for Ernst's hellige Pligt, strax at overgive det til Dørigheden; men hertil var Ernst ikke at overtale. Endelig, efterat han havde mærket Nøglen til Chiffrene og bedet Dr. Lowter at undskyldte ham hos sin Familie, vendte han tilbage til Slottet Hallern.

Da han gif igjennem Parken, bemær-

kede han, at der endnu var Lys paa Slot-
tet, og da han kom nærmere, og saa hen
til Taarnet, hvori Dormers Værelse laa,
bemærkede han en Skiffelse, der langsomt
gik forbi Vinduet.

En Betjent ventede, forat lukke ham
ind til Fangen. Han fandt ham gaa-
ende frem og tilbage i Værelset med sam-
menfoldede Arme og med et meget mat
Udseende. Ernst bad om Undskyldning,
fordi han var bleven saa længe borte, og
ytrede sin Forundring over, at han ikke
fandt ham tilfængs.

„Jeg ventede Dem“, sagde Dormer
„og har kun med Møje modstaaet mit
trætte Legemes Krav og Ro; men min
Søvn er stedse meget fort. Deres God-
hed, Hr. Montague, mod en Fremmed
og en Katholik gjør mig saa dristig, at
jeg henvenderen Bøn til Deres Velvillie.
Vil De vaage hos mig, medens jeg for-
søger at sove, og vække mig strax, naar
den egentlige, vederkvægende Slummer
synes at være forbi, og mit Sindssam-
mer atter faar Overvægten over det elen-
dige Legeme?“

Ernst lovede det rovt; og efterat Dor-
mer endnu engang med et ømt og tak-
nemmeligt Blik havde trykket hans Haand,
lagde han sig paa sit haarde Leie. Ernst
satte sig saaledes, at han tjente ham som
Ljsestjærn, og vieblikkelig faldt han i en
saa dyb og blid Søvn, at da Ernst be-
tragtede hans blege Ansigt, forekom det
ham, som om han allerede var indslum-
ret i Døden. Ikke en Lyd afbrød Stil-
heden, uden naar Bagten imellem
forandrede sin Stilling; ogsaa han
synes at røre sig med Forsigtighed.
Paa Bordet laa to Pistoler; paa en af
dem havde han lagt sin Haand, og Ljset
skinnede klart paa hans grove, brune
Ansigt, paa hvilket Menneskenaturens
Følelser i dens raaeste Tilstand udtrykte
sig. I den fjernere Del af Værelse var

Maanens Skin klarere end Lampens,
og forøgede Følelsen af Stilhed. Ernst
holdt undertiden Aandedrættet, forat høre,
om ogsaa Dormer aandede.

Denne rolige Slummer varede om-
trent to Timer. Derpaa begyndte Dor-
mer at se urolig ud, og et Par Gange
udtalte han nogle uforstaaelige Ord.
Ernst høiede sig over ham, og lagde
sagte sin Haand paa hans Arm.

„Ja, ja, jeg er færdig, jeg er beredt“,
udraabte han strax. „Tag mig i hans
Sted. Han er endnu saa ung! Med
Strengthed udretter man Intet hos ham.“

Ernst indsaa nu, hvorfor han havde
frygtet at sove ind, medens han var alene
med sin Bevogter, og han forsøgte strax
at vække ham; men hans udmattede Le-
geme havde endnu ikke udhvilt sig, og
førend det lykkedes Ernst, udraabte
Dormer:

„Altsaa, fordi jeg har udleveret Papi-
ret? Men Fader, jeg har jo ikke givet
ham det.“ Og derpaa: „Vilde de ikke
sætte ham i Frihed? Pater Adrian skal
no. finde Midler til at tvinge dem dertil.
Bod? Jeg frygter ikke for Bod! — Lad
den være saa søer, som den vil! — Men
jeg gav ham det ikke, endstjønt jeg glæ-
dede mig derover. Jeg tilstaaer, Fader,
at jeg solte Glæde. — Hvorledes? —
Ikke afslovere mig? Frygteligt! Stræk-
feligt!“

Den utidige Forstyrrelse af Sønnen
imod Naturens Fordring fremkaldte ihast
ængstelige Billeder, indtil det endelig
lykkedes Ernst ganske at vække ham, og
nu saa han paa ham med en Mine, i
hvilken Angst og Forsærdelse afmalte sig.
Bagten var traadt til og mumlede, idet
han saa ned paa den Oppaagnende; „ja,
ja, — den Gne som den Anden — atter
en mørk papistist Gjerning!“

„Har De ladet mig tale? spurgte
Dormer hurtigt og forstræffet.

„Ikke et Ord, som jeg kunde have hindret“, svarede Ernst.

„Intet, som kan skade Dem, sagde Bagten. „Men jeg har hørt Folk sige, at et rent Hjerte med Galgen for Dine er bedre end et urent, om end Jngen kjender det. Kæns Deres Hjerte, min Herre. Det er det Gæst, som kan skaffe Dem Ro.“

„De har Ret min Ven“, svarede Dormer med sin sædvanlige Sagtmødighed; „i en synbeplettet Samvittighed kan ingen Fred være. Men, hvad mig angaar, tror jeg, De tager feil.“

„Naa, jeg vil haabe det, min Herre!“ svarede Manden med en tvivlende Mine. Derpaa satte han sig igjen, og begyndte ret dygtig at tage for sig af de Spisevarer, som man rigeligen havde forsynet ham med, uden dog derved at slippe sin Fange eller Ernst af Sigte. Ernst søgte at overtale Dormer til atter at lægge sig til at sove.

„Nei, nei“, svarede han, „jeg har havt al den Ro, som er nødvendig, for at mit svage Legeme ikke skal blive overvældet af Matheden.“ Han saa jammerlig ussel ud, og tilstod ogsaa, at han følte sig upasselig; men lægge sig igjen vilde han aldeles ikke.

„Men nu maa De forlade mig, Hr. Montague“, sagde han. „Det har aldrig været min Mening at berøve Dem en hel Nats Sovn, Naar De gaar nedad den Gang, som fører til dette Værelse, da vil De finde ved Enden af den en Dør, der fører ind i et Værelse, der er gjort istand til Dem.“

„Jeg vil ikke sove i Nat“, svarede Ernst; „undtagen at jeg skulde forsøge, om det lod sig gjøre paa dette romersk-katholiske Leie“, tilføiede han med et Blik paa Jernsengen.

Dormer smilede, og det syntes at fornøie ham; dog sagde han: „Det første Forsøg vil neppe lykkes.“

Ernst strakte sig ud paa Sengen, og fandt, at den ikke alene var haard, men ogsaa formedelst Jernstænger, der vare anbragte i Bunden, ujævn. „Nei, det er sandt, der skulde mange Forsøg til, før jeg kunde sove“, sagde han, idet han atter stod op. „Men er det muligt, Hr. Dormer, at De kan tro, at en saadan Mishandling af Deres Legeme gjør Dem helligere i Guds Dine?“

„Ganske vist. De ved, hvad Paulus siger (1 Cor. 9, 27.): jeg undertvinger mit Legeme og fører det i Trældom.“

„Meget sandt, men kun ikke paa denne Maade. Paulus siger (Rom. 8, 13.): „Leve J efter Kjødets, saa skulle J dø, men dersom J døde Kjødets Gjæringer formedelst Manden, saa skulle J leve.“ Ved Guds Nads Naade blev han istand til at beherske sit Legeme og at bekjempe og overvinde sine synlige Begjærigheder, som vilde have forsinket ham i Løbet efter det himmelske Klenodie. Enhver anden Svækkelse af Legemet, der ikke tjener til, at Manden ved Guds Naade kan beherske det, synes sig hensigtsløs, og jeg tror, Paulus mener det Samme, naar han taler om „Menneskebud, der have Visdoms Skin ved selvalgt Gudsdyrkelse og Ydmyghed, idet de ikke skaane deres eget Legeme“ (Col. 2, 22. 23.).

„At gjøre Legemet Manden underdanig er dog sikkerlig det Maal, efter hvilket alle sande Katholiker stræbe, naar de spæge sit Legeme“, svarede Dormer. „Vi bebreide Protestanterne, at de i intet Middell anvende, forat naa dette Maal, som dog ogsaa de erklære for nødvendigt.“

„De siger: sande Katholiker. Til- lad mig da ogsaa at sige, at sande Protestanter virkelig stedse anvende Midler til at naa hint Niemed.“

Jeg kjender ingen Protestant, som jeg holder for oprigtigere, end Hr. Ernst Montague“, svarede Dormer. „Han

har nu seet et af de Midler, som jeg bruger, for at naa hint Niemed; tør jeg nu bede ham nævne mig et af sine?"

Ernst blev rød, og saa paa Bagten.

Dormer smilede. „Jeg vil ikke indtrænge mig videre i Deres Fortrolighed, end De tillader mig, Hr. Montague; men om De end besvarer mit Spørgsmaal i det simpleste engelske Sprog, saa vil det for visse Dren være ligesaa uforsaaeligt, som om De talde Græsk.“

Det tror jeg ogsaa“, svarede Ernst, idet han atter rødmede. Derpaa sagde han efter en liden Pause: „Jeg mener, Kristus har givet os to Midler til Kamp mod Synden: Narvaagenhed og Bøn. Baage vi over vort Hjertes Begjæringer — over vor Naturs eiendommelige Tilbøieligheder, som lofte os til Synd; bede vi om Naade og Kraft til at kunne fly og overvinde disse Fristelser, og forbinde vi Narvaagenhed med Bøn, saa følge vi, tænker jeg, Kristi Anvisning, og det skal lykkes os at naa vort Maal; og da vil der paa denne Vej, hvis vi ellers ere ret tro, vederfares os saa mange Korsfæstelser af vort Hjød, uden at vi søge dem, at vi ikke behøve at umage os med de selvgjorte.“

„Men Herren siger dog, at vi skulle fornægte os selv og tage vort Kors paa os daglig.“

„Ganske vist; men det er kun det Kors, som han sender os, som vi vilkigen skulle tage paa os og bære. Jeg fornægter mig selv, naar jeg af Lydighed mod ham ikke følger mine Tilbøieligheder og Begjæringer, ikke for derved at forhverve mig nogen Fortjeneste hos ham, men fordi der intet Godt bor i mit Hjerte, naar han ikke ved den Helligaand har plantet det i mig.“

Dormer taug.

„Hvad jeg vil sige er ganske simpelt dette“, vedblev Ernst. „Idet jeg

tror paa Kristus og antager ham som min Frelser, antager jeg ham som en fuldkommen Frelser. Han er uendelig fuldkommen i alle sine Gjæringer, saaledes ogsaa i sit Frelse- og Forløsningsværk. Saaledes behøver jeg ikke at lægge nogen af mine ufuldkomne Gjæringer til hans ganske fuldkomne Gjærning. Jeg lægger Fuldbøvelsen af min Fornælse ganske og aldeles i hans Hænder; min Sjæls evige Frelse betror jeg ham ganske og aldeles. Forsaa vidt jeg nu af Svaghed i Troen eller af naturligt Hovmod lader min Tiltro til ham blive vaklende, og prøver paa at blive min egen Frelser, forsaa vidt berøver jeg ham hans Ære, og handler som en Daare; thi uden ham, det har han saa eftertryffeligt forstikret mig, kan jeg slet Intet gjøre.“

„Men dermed, min kjære Hr. Montague, fornægter De ganske Røddendigheden af gode Gjæringer. Derjom Kristus forarbejder Eders hele Saliggjørelse, hvortil formaner da Apostelen os endnu „Forarbejder Eders egen Saliggjørelse!“

„Vi ville tage hele Stedet i Sammenheng (Phil. 2, 12. 13.). Paulus siger til Menigheden i Philippi: „Derfor, mine Elskelige, ligesom I altid have været lydige, — ikke som i min Nærværelse alene, men nu meget mere i min Fraværelse — saa forarbejder Eders egen Saliggjørelse med Frygt og Bæven; thi Gud er den, som virker i Eder baade at ville og at udrette efter sit Velbehag.“ Paulus formaner denne Menighed til ikke at sætte sin Fortrosthed til hans (Apostelens) Nærværelse, men vedblive saaledes, som de havde gjort, at anse deres Saliggjørelse ganske som en Sag imellem dem og Gud. Han virkede i dem baade at ville og at udrette, og deres Sag var det ganske og aldeles at forene sig med Gud i denne Gjærning, uden Hensyn til,

hvad et Menneske kunde gjøre for dem. Og dette er just, hvad ogsaa jeg ønsker at gjøre. Jeg har i Troen grebet Kristum som min Forløser, „ikke i, men fra mine Synder“, som vore Theologer sige. Jeg ønsker at overlade mig til hans Førelser, — at lære at forstaa hans Bestemmelse med mig, — ikke at vægre mig for hans Tugtelsler, — at bære hans Naade, og alt dette forat lutre mig og forberede mig til hans Besøelse. Og imedens jeg forsøger, i Tillid til hans Naade, at følge hans Fodspor og at vandre, som han vandrede, „gør jeg Gjerninger, ikke som vore Theologer ligeledes sige, for at leve, men fordi jeg lever“.

Dormer taug en Stund, nedsunken i Eftertanke; derpaa sagde han med Eftertryk: „Kristne af forskjellige Kirkesamfund burde oftere komme sammen, da vilde de først erfare, hvori den sande Menneskefærlighed bestaar. For et Aarsfiden vilde jeg ikke holdt det for muligt, at jeg skulde blive saaledes tilmode i Samtalen med en Brangtroende, en Protestant. Og dog min bedste Hr. Montague, maa jeg holde enhver Bildfarelse, hos hvem den end befinder sig, som svækker og lammer Anstrengelsen fra vor Side, høist farlig. Og hvor dybt jeg end tror, De føler for Sagen, og hvor hjertelig jeg erkjender, at Deres Gjerninger priser Dem, saa udøver dog visse den Være, De har antaget, hin svækkende og lammende Indflydelse.“

„De misforstaa mig sikkert“, svarede Ernst. „Vi nægte jo ikke Nødvendigheden af Anstrengelse fra vor Side; vi benægte kun, at denne Anstrengelse kan bidrage det Allermindste til vor Retfærdiggjørelse for Gud. Vi paastaa, at kun en fuldkommen Retfærdighed kan retfærdiggjøre os. Da nu vor stedsje er ufuldkommen, saa er det Kristi fuld-

komne Retfærdighed, paa hvilken vort Haab om at blive retfærdiggjorte grunder sig. Dertil kommer at Protestanterne maaste se noget mere paa Hjertet, som Gjeringernes Kilde, for derefter at prøve disses Bestaffenhed i Guds Vine. De tro, at Mennesket maa blive født paany, førend han kan blive istand til blot at erkjende Guds Riges Natur, end sige gjøre en Gjerning, som kan behage Gud. Derfor prøve de sig efter de Kjendtegn, Bibelen giver os paa dem, der ere gjenfødte af Aanden: „Aandens Frugt er Kjærlighed, Fred, Glæde, Rangmodighed, Taalmodighed, Godhed, Tro, Kyndighed“ (Gal. 5, 22). Besiddelsen af disse Naadevirkninger er for dem det eneste Kjendtegn paa, at Nogen har Kristi Aand, at han er gjenfødt af Aanden. Og de vide, at „hvo, som ikke har Kristi Aand, den er ikke hans“ (Rom. 8, 9.) — og at den, som ikke er Kristi, er „uden Haab og uden Gud i Verden.“ Det synes mig, kjære Hr. Dormer, som om de Kjendtegn, som en ret Protestant anseer nødvendigt for at erkjende, om han befunder sig paa Livets Vej, ere meget renere og aandeligere end de, som Deres Kirke (og tillige mange Hyklere blandt Protestanterne) holder for tilstrækkelige til at retfærdiggjøre os for Gud.“

Dormer rakte ham Haanden og sagde smilende: „Nu jeg ser, at De holder gode Gjerninger for ligesaa nødvendige som jeg. Snart maa jeg tro, at sande Kristne kun i Ord ere forskellige.“

„Endnu maaste ikke“, vedblev Ernst; „dog haaber jeg, at for vi forlade denne Mortets og Bildfarelsens Verden, ville vi Begge have bygget vort Haab paa den Klippegrund, der aldrig røffes. Og skulde vi end have opbygget „Træ, Hø og Halm“, saa skal dog „Sandhedens klare Dag gjøre det klart“, aabenbare vore Bildfarelser og tilfattetgjøre dem; men

vi, som ere byggede paa den evige Klippe, ville bestaa."

„Det give Gud!“ sagde Dormer med Inderlighed.

Morgensolen skinnede just klart ind i Værelset, og forgyldte Randen af Krucifixet, der stod mellem Ernst og den glødende, røde Himmel. Dormer var ble-

ven ganske livlig, idet han underholdt sig med Ernst om en for ham saa tiltværende Gjenstand. Men nu sagde han ham, at hans Bedetime var kommen, og i den kunde han ikke lade sig forstyrre af Noget. Ernst tog ugerne Afsted, og Dormer tilbragte, knælende for Krucifixet, i Dagens Nærværelse de næste Timer i Andagt. (Fortættets).

Til Belysning af en Anekdot, som fortælles om Pascal.

„Mathematikeren Pascal var endnu mere uløselig: han troede altid at se et flammerende Hjelvede aabent foran sig. For ikke at falde derned satte han en ombæltet Stol over det Hul, som hans syge Fantasi troede at se. Paa Stutningen af sit Liv indbilledte han sig og saa, at hans Ven var af Glas, hvilket ængstede ham saaledes, at han ikke vovede at rejse sig fra Sengen af Frygt for at knuses.“

Ovenstaaende Anekdot findes i Bladet „Norden“ for 5te November sidstleden aftrykt tilligemed to andre under Titelen, „Ervækket Hjærne“. — Idet vi villigen indrømme, at enhver Redaktør kan være udsat for at aftrykke Noget, som er mindre paalideligt, tro vi at burde bemærke, at ovenstaaende Anekdot efter al Sandsynlighed er opdigtet. Pascals „Tanker“ til Forsvar for Kristendommen har været Voltaire og andre Kristusforægttere temmelig meget oveien, og kunde de bevise, at Pascal var om end kun partielt gal, saa behøvede jo Ingen at bryde sig om hans „Tanker.“

For at belyse Sagen lidt mere skal vi her afskrive nogle Linier af Thor Sundbys Bog om Pascal, idet vi forøvrigt, hvad hans Liv og Virksomhed angaar, henviser til Bogen selv.

„..... Voltaire, som idelig kalder Pascals „Tanker“ for en syg Mands Drømme og gjærne vilde have Ret til at kalde dem en gal Mands Tale, paastod i

et Brev af 1ste Juni 1738 til den hollandske Lærde Gravefande, at Pascals Hjærne var bleven forstyrret ved hin Begivenhed (s: paa en Rjæretur, da Hestene vare blevne sty etc.) Han paaberbaer sig i Leibnitz, der dog ikke har kjendt Pascal personlig og desuden kun har sagt, at han i sin Religiositet var „bleven skrumpeløs indtil Galtskab.“ Hvad Voltaire egentlig støttede sig til, var vel snarere den forresten aldeles ubevislige Paastand af Abbed Boileau, hvis Breve udkom 1737, at Pascal stedse saa en Afgrund ved sin venstre Side, saa at der altid for at berolige ham maatte staa en Stol eller Sligt paa denne Side.

„Denne Fortælling, der først fremkom 75 Aar efter Pascals Død, da alle de vare borte, som kunde have afgivet Vidnesbyrd herom, fremjættets af Abbeden for at troste en hysterisk Dame i Anledning af hendes Anfald“. — Ifølge heraf synes det mest rimeligt, at bemeldte Anekdot er opkommet paa den Maade, at en Abbed har taget sin Tilflugt til en „from Pift“ (pia fraus) for at troste en Syg. Naar man herpaa, saavel som paa nogle Omstændigheder i Pascals Liv grunder en Bestyldning for Galtskab, saa maa vi give Biografen Ret, naar han siger: „Dette er forøvrigt hverken første eller

sidste Gang, at en saadan Beshyldning er fremsat mod Mænd, der opfatte Kristendommen med større Alvor end Mængden. . . . At henvise dem til Daareksisten, der ikke ville slaa af paa dens Fordrin-

ger, det vidner dog vel ikke om nogen aandelig Overlegenhed." — Historien om Glasbenene har vel neppe nogen bedre Grund.

Gustav Bajas Historie.

(Efter Anders Fryxell ved N. Birckeland.

(Fortættelse).

Ni og tredidte Kapitel.

Om Kristian Tyrans sidste Krigstog.

I flere Aar havde den fordrevne Kristian draget omkring hos Tydsklands Tyrster, søgende Hjælp, snart hos den ene, snart hos den anden. Hos Somme fik han Haan og Foragt til Svar, hos Alle Afslag, endog hos sine egne Slægtninger. I Fortvivlelse antog han da i sin Tjeneste en Hob Knægte og Eventyrere, som ved en netop sluttet Fred vare bleve ihjælløse. Deres Antal var 12,000. Med disse drog han omkring og herjede Holland, en af hans Svoger Keiser Karls mange Land. Keiseren ubetalte, dels af Medynk med den ulykkelige Frænde, dels for at blive af med den kejserværlige Gæst uden større Omkostning, de endnu indstaaende 50,000 Gylde af Isabellas Brudestat og overlod ham desuden tolv Krigsskibe. Ogsaa Hollænderne selv bidrog til Kristians Udrustninger, mest for at blive af med ham. Ved Røgtet herom strømmede alle de misfornøiede Fjængninger did, mest de fra Sverige, med Gustav Trolle, Lure Jønsøn og Magnus Strömfelt i Spidsen. Fulde af Haab skreve de til sine hjemmehørende Venner og Slægtninger og opmuntrede dem til at tage Kristians Parti, og Lure Jønsøn forsikrede Kristian, at „ingen Hofmand skulde findes i

Kong Gustavs Tjeneste." Gustav Trolle sendtes strax til Norge, hvor han vidste saaledes at drage Adelen og Præstefabet over paa Kristians Parti, at de sammenskjøde store Summer i Penge og Sold og sendte dem til ham. Med denue Hjælp blev endelig hele Tilrustningen færdig. Den 25de Oktober 1531 seilede han ud fra Holland med 25 Skibe og 8000 Mand. Men Havet og Stormene beskyttede Norden. Flaaden blev adspaltet og næsten Halodelen af den ødelagt af en heftig Storm fra Østen. Kun med 15 Skibe landede Kristian i Novbr. paa norst Grund.

Strax skyndte Gustav Trolle sig til ham fra Throndhjem. Den 30te Novbr. blev Kristian hylbet som Konge i Oslo. Hele Riget underkastede sig ham, med Undtagelse af nogle faa Herrer; men disse havde ogsaa de fornemste Fæstninger i sin Magt.

Blandt disse var Mogens Gyldeensterne, Statholder paa Akershus Slot. Kristian selv rykkede med hele sin Magt imod ham. Da tog Mogens Gyldeensterne sin Tilflugt til Vist; thi Fæstningen var daarlig forsynet baade med Mandskab og Forraad. Han sagde, at „han hverken kunde eller vilde forsvare Slottet; thi det var svagt, og han saa gjerne Kristians Fremgang. Vad dog for sin Vres Skyld at faa begjære Hjælp

af Fredrik inden næste første Mai. Si-
den skulde han frivillig overgive Slottet."

Kristian, den gamle Bedrager, blev selv bedragen og drog bort. Men paa Gyldenstjernes Begjæring kom 1000 Mand hurtigt og hemmeligt fra Danmark gjennem Bjerg og Skove, og det lykkedes dem tilsidst at kaste sig ind i Afershus. Harmfuld og vred skyndte Kristian sig atter did og begyndte at beleire Fæstningen, men forgjæves. Stærk ved en erholdt Hjælp afflog Gyldenstjerne kraftigt alle hans Forsøg.

Ture Jønsøn med en Del af Kristians Krigshær var kommet til Bohuslehn. Han lavede sig til at beleire Bohus Fæstning, men skrev dog i Forveien til den danske Høvding derinde, Klaus Bilde, følgende Brev: „Vor venlige og kjærlige Hilsen altid forsendt med Gud. Kjære Hr. Klaus, gode Ven. I maa vide, at høibaarne og høimægtigste Fyrste Kong Kristian, vor kjæreste naadige Herre, er kommen personligen her i sit Land og Rige at besøge sine tro Under-saatter i den hellige Treenheds Navn.“ Yderligere skrev han vidt og bredt om, hvorledes „Kong Kristian var bleven forbedret af sin Modgang og aldeles forandret, saa at man af ham havde intet Andet end Godt at forvente. Hvorfor nu Ture Jønsøn som Ven raadede Hr. Klaus skyndsomt at underkaste sig hans Raade.“ Brevet endte som sædvanligt paa den Tid: „Eder hermed Gud befalendes med Eders kjære Husfrue, Børn og Venner.“

Paa dette Brev fik han Dagen efter følgende Svar: „Hilsen efter Tidens Leilighed. Du maa vide, Ture Jønsøn, at jeg igaar fik din Skrivelse med nogle af dine løse Ord, hvormed du agtede at bedrage mig for min Vre, besmitte min Redelighed og Ed og gjøre mig lig dig selv, hvilket Gud forbyde,

som bevarer alle ærlige Mænds Samvittighed. Paa den megen og bedræglige Tale, dit Brev indeholder, besjender jeg mig af Guds Forsyn at være for god til at give dig andet og bedre Svar, end dette mit Brev formelder. Du haver saa tidt vendt og slidt din Kappe, at den nu er saa jammerlig slidt paa begge Sider, at den ikke kan tjene mere blandt nogen redelig Mands Klædebon. Intet mere paa denne Tid, uden at jeg befaler dig den, som Gud Fader befalede den Mand, som forraadte hans eneste Son. — Bohus, Søndagen næst før Vor Frue Dag 1531.“

Dette Svar fik Ture Jønsøn paa sit Brev. Hug og Slag derimod ved sine Angreb; alle hans Forsøg mod Hr. Claus Bilde og Bohus Slot bleve forgjæves.

Imidlertid sendte han og de øvrige Flygtninger Breve til alle Steder inden Sverige, for at opmuntre til Frasald fra Kong Gustav. Karlsborg, en svensk Fæstning i Viken, beleiredes; Anføreren blev stude, Borgen indtagen og odelagt. Snart kom Kristian med hele sin Magt rykkende ned til Bohuslehn; og fulde af Haab nærmede de svenske Flygtninger sig sit Fædrelands Grændser.

Men Kongerne Gustav og Fredrik vare ei heller virksomme. De fornyede og befæstede sit indbyrdes Forbund paa det kraftigste samt formæned sine Under-saatter til Trost og Standhaftighed. Gustav gjorde meget store Rustninger og opbød jaameget Mandskab, som han kunde faa. Men med sin sædvanlige Forsigtighed skrev han til sine nedsendte Krigere, at „de ikke skulde indlade sig i Slag med Kristian, med mindre de vare fire- eller ferdobbelt stærkere, saa at man kunde sikkert beholde Slagmarken og gjøre Kristian saadan Modstand, at han ikke mere skulde længes hid til Sverige.“

Til alle Kanter af Landet sendte han faderlige, formanende Breve. Folket blev ham ogsaa tro; Kristian Tyrn og Gustav Trolle vare ikke de Navne, som kunde løfte Folket til Oprør. Selv de nu urolige Dalekarle afflog med Foragt alt Forbund med disse forhædte Herrer. „Vi mindes nok“, svarede de, „den Kristendom, Gustav Trolle paa Langfredagen bevisste mod fattige svenske Mænd, hvilken Kristendom var et Bøddels- og ikke et Biskopsembede.“ Thi maa J ikke vende Eders Sind og Næse hid. Naar J med Eders Hob og Parti give Eder her ind i Dalarne, ere vi Alle saa tilfunds og overens, at saa langt Skjette og Pil rækker, vove vi vor Hals derimod, saa mange som her i Dalarne ere over femten Aar gamle. Betænker, at J og Eders Tilhængere aldrig have været svenske Mænd hulde og tro. Thi fornegte vi, menige Almue, Eder aldeles.“

Den svenske Krigsmagt samlede sig imidlertid i Lødöse. Lars Siggesson Sparre var dens Anfører og drog mod Rungelf, hvor Kong Kristian var. Denne stod og saa, hvorledes Svenskerne over den frośnie Elv ryfede ind paa Hisingen*). Blandt dem vare tretusinde Mand i blanke Rustninger. Da vendte Kristian sig til Ture Jønsøn, der stod ved hans Side, og sagde: „Du har bedraget mig, Hr. Ture. Du har sagt, at i Sverige skulde ingen Hofmænd findes. Hvad er det nu, som jeg ser der borte? Mon det er Kjærringer?“ Moringen derpaa fandt man Ture Jønsøn liggende hovedløs paa Rungelfs Gade. Ingen ved, om det var Kong Kristian, som paa denne Vis lønede ham for hans skrændende Løgne, eller om nogen

*) Lødöse, en By strax ovenfor Gøtheborg. Rungelf, paa den nordlige Side af Gøtha-Elven. Hisingen, en D ved Gøtha-Elvens Udsø.

svenst Mand i sin Brede saaledes straffede den gamle Landsforræder.

Imidlertid opstod en liden Krig i Bohus Lehn, i Begyndelsen med afsejrende Fremgang, snart alene til Kristians Tab. Han søvned Proviant, og hans udsendte Høbe blev slagne af Svenskerne. Saaledes formindskedes hans Hær ved Sværd og Hunger lidt efter lidt til 2000 Mand, med hvilke han drog tilbage til Oslo.

Gustav og Svenskerne havde alene brudt Kristians første Magt og Anfald. Fredrik fik ogsaa høre dette af den fortørnede Gustav. Nu i Marts 1532 kom endelig nogle danske Krigsskibe, opbrændte Kristians Fartøier og undsatte Åkershus. I Mai kom endelig den fælles danske og lybske Flaade opseilende til Norge. Anføreren for denne var Knud Gyldenstjerne, Biskop i Odense, Broder til Mogens paa Åkershus. Biskop Knud var forsynet med Fuldmagt til at handle i Kong Fredriks Sted. Alle de Skibe, Kristian havde tilbage, bleve brændte tilligemed hans Magasiner; hans Tilhængere forlode ham hobevis. Der var intet Haab enten om Modstand eller Flugt. Da skrev han til Biskop Knud, bad ham om Skaansel samt begjærede hans Raad, og denne raadede ham til at tage sin Tilflugt til Kong Fredriks Barmhertighed. Imidlertid saa Kristian, at han i sin vanstellige Stilling ei kunde saa gode Vilkaar af Danskerne. Han stoffede derfor usormærkt ind i deres Leir nogle falske Breve med den Underretning, at 20 hollandske Orlogsskibe med 5000 Stridsmænd vare paa Veien til hans Hjælp. Rist og Svig udmærkede ogsaa hans sidste Bedrifter. Det lyftedes ham denne Gang. Skræmmede af Brevene sluttede de danske Høvdinger Fred med ham paa de Vilkaar, at „Alle, som havde taget Del i

Oprøret, skulde erholve Tilgivelse, Kristian fores til Danmark, og dersom han ei kunde komme overens med sin Farbroder, have Frihed til at rejse derfra til Tydskland mod helligt Øste om ikke mere at foretage Noget mod de tre Riger." Da dette skulde besegles, kom der Bud fra Fredrik. Denne havde faaet høre Kristians blottede Tilstand og fordrede nu, at han skulde give sig paa Naade og Unaade. Men Knud Ghldenstjerne holdt sig til sin tidligere Fuldmagt og seilede med Kristian til Danmark. Da sendte denne fordmum saa mægtige og stolte Herre et Brev til sin Farbroder, fuldt af Ydmyghed og Anger. „Vi komme nu“, skrev han blandt Andet, „som den forlorne Søn til Eder, ikke alene som vor fjære Farbroder, men ogsaa som vor gjenfødte Broder i Kristo, begjærende og bedende om Husværelse, Hjælp og Trøst. Vi haabe til Gud, at I mildeligen ser til vor store og lange Glendighed, som har trengt os til denne Handel. Den alsmægtige Gud ved, at den ikke er foranlediget af nogen Villie til Hævn eller Straf over vore Modstandere.“ Fredrik tilligemed Raadet kom i stor Tvivlraadighed, om de skulde bryde det sluttede Forlig eller ei. Til sidst forstyrede Bistop Knud, at det kunde brydes, og anførte adskillige Skingrunde derfor. De antoges. Det blev besluttet, at Kristian skulde indespærres i livsvarigt Fængsel paa Sønderborgs Slot paa Den Als. Ja, haade Kong Fredrik og hans Søn Kong Kristian maatte give den danske Adel en skriftelig Forstikring om aldrig at slippe ud den frygtede og hadede Tyrste.

Fem Dage varede denne Raadslagning. Kristian maatte imidlertid ligge paa Fartøiet udenfor Kjøbenhavn og vente. Nogle Raadsherrer kom til ham og sagde, at Kong Fredrik var i Flens-

borg og der oppebiede Kristian. Snart lagde ogsaa Skibet ud og styrede did, men med Forstrækkelse saa Kristian, at man styrede forbi denne By. Da fandt han, at han var bedragen. Han begyndte bitterligen at græde og klagede over, at han „var falden i Hænderne paa slike Mænd, som agtede hverken Eder, Løfter eller Segl.“ Man agtede ikke heller hans Klage. Dybt ind i Sønderborgs Slot førtes han og med ham som Selstak en Dverg, som var i hans Tjeneste. De fattedes i en mørk og trang Fængselshvælving uden nogen Bekvemmeligheder, og Døren tilmuredes; kun en liden Glugge lodes aaben. Gjennem denne og et lidet med Gitter forsynet Vindu fik den ulykkelige Fange Mad og Æs, begge Dele i sparjont Maal.

Tolv Aar sad han her uden betydelig Formildelse eller Forandring. Aar 1544 aabnedes Døren, og han erholdt derved frisk Luft og adskillige Bekvemmeligheder, dog bestandigt under lige streng Bevogtning. Men Aar 1549 tyffedes Jngen mere at behøve at frygte den 68aarige Gubbe. Han blev løsladt af Fængslet og førtes til Kallundborgs Slot, hvor han erholdt Tilladelse til at fornøje sig med Jagt og allehaande Tidsfordriv. Ti Aar levede han der endnu; han døde i Aaret 1559.

Fjortethende Kapitel.

Guden paa Klokketrigen.

Det er før omtalt, hvorledes Gustav lod, som om han ei brød sig om Dalekarlenes Oprør. Disse ventede paa sin Side hver Dag, da de ei fik noget Medhold af de andre Bønder, at Kongen skulde komme med en stor Krigsmagt dragende op imod dem, og gif derfor fuldtbevebnede omkring ved Grændserne for at møde Magt med Magt. Men man saa Intet til Kongen, ikke en eneste

Krigsmand; de hørte ikke engang Tale om nogen Udrustning mod dem; og Dalekarlene vidste ei, hvad de skulde tænke eller foretage. De bleve omfjeder fjede af at stryge ledige omkring i Grændsestovene, især da deres Agerbrug derved forjæmtes. Den Ene efter den Anden begav sig hjemover, og da nu Iveren begyndte at skjønnes, var der Mange, som sagde, at man vel kunde beholde Kong Gustav, dersom han gik ind paa nogle foreskrevne Vilkaar. Disse bestemtes da paa et Møde saaledes, at først „skulde Kongen aldrig ride oftere eller stærkere ind i Dalerne, end Dalekarlene tillod ham.“ For det Andet „skulde kun indfødte Dalemænd forordnes til deres Hovedinger.“ Saa stor Frygt nærrede de alligevel for Kongen, at Ingen vovede at fremføre disse Budstæber, ja de forhøde endog Alle at underrette ham derom; dog fik han det snart at vide Utsammen, men lod dog som Jugenting.

Dalekarlene, som efter nogen Tids Forløb havde betænkt sig yderligere, skrev til Raadet og begjærede dets Mægling, lovede at „aflevere Klokkerne, dersom de fik Raadets Forsikring, at Kongen ei skulde inddrage fremmede Krigsfolk og overrumple Noget af dem og rykke snart den Ene snart den Anden ud.“ Raadet svarede strengt og advarende, viste Bønderne deres Uforstand og Forseelse samt Kongens Usthyldighed, Alt i det klareste Lys. Da skrev de angerfulde Dalekarle endelig til Kongen selv, bade ham i al Ydmyghed, „at han vilde værdises for Guds og deres Børns Skyld at se igjennem Fingre med den Uro, en Del af dem havde taget sig fore af Uforstand. De bønfaaldt ydmygeligen, at Kongen vilde tæfkes at modtage Klokkerne fra hele deres Landsegn, og tilbøde ham desuden 2000 Mark. Vilde han have mere, skulde de give mere, ja end

det var dem muligt, og herefter altid vise sig som tro og lydige Underfaatter.“ Saaledes havde Tid og Eftertanke nedstemt de gode Dalemænds Overmod. Kong Gustav, der nu var sysselsat med Krigen mod Kristian, bifaldt deres Begjæring, gav dem en Foged Tregel Hansson fra deres egen Egn, modtog Tilbudet af de 2000 Mark og erklærede, at „han atter havde taget dem til Venstreb og Raade.“ Stolte deraf og glade over at være slupne saa let, anstillede de mange Gjæstebud, drak og frydede sig over sin gamle Frihed, hvorved mange overmodige og utilbørlige Ord lode sig høre. Dog bleve de Kong Gustav tro og afsløge standhaftigt alle Gustav Trolles Forsøg.

Men Kong Gustav agtede ei at lade dem slippe saa let. Han kunde ei forglemme eller tilgive deres Opsætighed og det stolte Sprog, de havde ført mod ham. Han besluttede derfor strengeligen at straffe dem, uagtet de allerede havde underkæstet og ydmyget sig, og han selv derved brød sin engang givne Forsikring.

Ingén vidste Andet, end at Kongen endnu frygtede Kristians Parti, da han berammede en almindelig Vaabenmonstring i Vesteraas den 13de Januar 1533. Monstringen var forbi, men Folket holdtes tilbage. Da spurgte nogle af Befalingsmændene Kongen, „hvor det skulde bære hen.“ Gustav svarede: „Stynd dig bare efter, hvor du ser mig drage foran“, og han styrede sin Kure til den nordlige Side. Efter en Dags Marsch aabenbærede han, at det gjaldt Dalerne, og Bud og Brev sendtes op til Dalemændene at møde Kongen ved Kopparhjerget. Saa snart Gustav kom over Brunbæls Færge, sendtes Hobe af Knægte ud for at gribe dem, som havde været Ansøgere ved Oprøret. Anders Peersson paa Rankhyttan, Nils i So-

derby og den nye ansatte Foged Jengel Hansson bleve strax tagne. Maans Nilsson i Asebodas flygtede til Skogs og gjemte sig i en Kulstule. Længe søgte de Udsendte ham, men forgjæves. Til sidst toge de hans Hund med sig; denne opsporede sin Husbonde, sprang glad efter ham og forraadte saaledes ved sin Kjærlighed den Ulykkelige. Maans Nilsson førtes ogsaa til Kongen.

Da Bønderne vare samlede, bleve de, ligesom forhen paa Tunahede, omringede af Krigsfolket. Lars Siggesson Sparre og Flere af Raadet tiltalte dem først alvorligen. Siden Kong Gustav selv, „Drage J Eder til Minde“, jagde han, „hvad J for sex Aar siden have lovet paa Tunahede? Tilkommer det Eder at sige hvor langt Eders Konge kan reise i sit eget Rige, siden J ville formene mig at gaa over Brumbæks Elv? Eller hvem har nogensinde hørt, at man har vovet at foreskrive Sveriges tidligere Regenter eller de ædle Sturer noget Saadant? J ville gjøre mig til en Kastebold for Eder; men jeg lover Eder, at det skal blive sidste Spil. Enten skal Dalarna blive en stille og lydig Landsegn, eller jeg skal holde en saadan Mønstring, at der fra denne Dag hverken skal høres Hund eller Hane.“

Saa snart Bønderne fornam Gustavs haarde og truende Ord, saldt de forkræfede paa Knæ, og vovede ikke at stige op, førend hele Talen var forbi. De raabte ja til Alt, hvad han sagde, og bestyldte fornemmelig Maans Nilsson og siden Flere med ham for at have forvildet de Enfoldige. Kongen bad dem selv opnævne de mest Skyldige. Saa skede, og disse skiltes strax fra den øvrige Hob. Efter en alvorlig Formaning lod nu Kongen Folket gaa hjem; men Anførenden Nils i Søderby tilligemed fire Andre af dem, som havde været voldsomst

mod Fogderne, bleve strax ved Falun domte, henrettede og steilede; paa Nils i Søderbys Hoved fattedes en hoi Næverkrone. — De virkelige Hovedmænd førtes til Stockholm. Da aabenbaredes ved en strengere Kansjagning, at Maans Nilsson og hans Venner virkelig havde staaet i hemmelig Underhandling med Kristian og Gustav Trolle. De domtes til at miste Liv og Guds. Den Hjælp, de fordom i Nødens Stund havde vist Gustav; den Trostid, de siden saa længe havde bevaret, kunde ikke bevæge ham til Skaansel; Enferne og Børnene fik dog tilbage de fradømte Giendele.

Gustavs Strengthed virkede. Ingen Uro, intet Misnoie sporede efter den Dag i Dalarna, og hele Riget fik derved indre Fred og Rolighed i mange Aar. Troløshed kan ikke være Ret, om den endog synes at være nyttig; og naar Svensterne med Agtelse og Taknemmelighed betragte sin Redningsmand den store Gustavs ellers rene og dadelfrie Levnet, da maa de beklage den Plet, han denne Gang satte paa det ved at bryde sit Løfte og vise Haardhed. Gustav Vasa var nok den Helt, som havde kunnet kue et Oprør uden at liste sig over Underjaatter, som stolede paa hans givne Løfte. Han var nok den Mand, som formaadede at holde de Misfornoiede i Tugt uden at behøve at skræmme dem ved at udgyde tidligere Bønners og Velgjøreres Blod.

En og fyrretyvende Kapitel.

Om Svante Stures Trostid.

Ligesom i Sverige, saaledes begyndte ogsaa i hele Europa et lovbestemt og ordentligt Regjeringsstet ved denne Tid at opkomme, mest derved, at Kongerne med Bøndernes og Borgerstabets Hjælp kuede og holdt i Orden den fordom baade overmodige og voldsomme Adels Wildhed og Voldsomhed astog; Land og

Veie betryggedes; Fred og Tillid forbandt endog langt frafalte Folkeslag; og Alle begyndte tydeligen at mærke Fordelene af fri indbyrdes Handel og Vigtigheden af Hansfestædernes Undertrykkelse. England og Holland havde allerede befriet sig. Deres Handel begyndte at strække sig vidt omkring, ogsaa til Norden, til stor Skade og Skade for Lybeckerne. Disse begjærede, at den svenske og den danske Konge skulde forbyde sine Undersaatter al anden Handel end med Lybeck; men hertil vare de for slue. Da vilde Lybeck med Vold fordrive Hollænderne af Østersøen og begjærede Gustavs Hjælp dertil; men han sagde nei. Derved optændtes en heftig Brede hos den mægtige Hansfestad, og den blev saa meget voldsommere, som det gamle erfarne Raad i Lybeck fordreves af nogle djerne og listige Mænd, som med sin Tale ophidsede Folket og forlede det til mange Ubetænksomheder. De fornemste blandt disse Oprørsmagere vare Mejer, en Grovsmed, og Wullenweber, en Lintøber, begge kghndige, raa og troløse, men tillige djærve, slue og veltalende Mænd. Disse med deres Tilhængere havde nu bemægtiget sig den højeste Styrelse i Lybeck.

Evante Sture, Søn af den yngre Sture og Kristina Gyllenskjerna, var nu en sexten Aars Yngling med vakkert og ædelt Udseende, milde og behagelige Sæder. Gustav havde stedse vist ham megen Yndest og draget Omjerg for hans Opfostring. Nu var han paa Reiser og opholdt sig i Rauenburg hos Kongens Svigerforældre, af hvem han nød al Hædersbevisning.

Paa denne Yngling kastede Gustavs Fiender sine Dine, søgende i ham en Anfører. Saaledes ogsaa Mejer og Wullenweber. Lybeck og Rauenburg ligge ikke langt fra hinanden. En Lybft Børger, Lytte Møller, for til Rauenburg og

narrede Hr. Svante med sig til en liden By ved Navn Møllen, ikke langt fra Lybeck, under det Foregivende, at der var et Bud fra Fru Kristina med nogle Heste til ham. Svante ventede to Dage for-gjæves paa Heste og Bud, saa at han tilsidst begyndte at fatte Mistanke om Forræderi. Den sidste Nat kom Markus Mejer med 100 Ryttere hemmelig til Møllen. Om Morgenen blev Hr. Svante buden ned paa Frokost af Lytte Møller. Mejer sad med ved Bordet. Da spurgte Hr. Svante, hvem den nye Gæst var. Lytte svarede: „Det er en Ridder, Hr. Markus Mejer; og haver han meget at tale med Eder paa Lybecks Vegne“ Da saa Hr. Svante, at han var bedragen, og udbrød: „Lytte, du har forraadt mig som en fortvivlet og æreløs Skjelm.“ Lytte smilede og sagde: „Giv Eder tilfreds, Hr. Svante; det er til Eders eget Bedste, skjont I ikke kan skjønne det.“ Da de havde spist, steg Markus Mejer op og bad Bærten med alle Sine forlade Bærelset. Hr. Svante vilde følge dem; men Mejer bad ham vente og sidde ned, og sagde, at han havde vigtige Grinder til ham fra Her-terne i Lybeck. Derpaa begyndte han at tale haardt mod Kong Gustav. „Derfor“, sagde han tilsidst, „ville vi føre Eder til Lybeck, at I skal bistaa os i at hevne os paa denne Konge. Siden ville vi Lybeckere hjælpe til, at I skal blive en mægtig Herre i Sverige. Til Hertugen af Rauenburg skal I allerminst vende tilbage; thi der agte de snarligen at tage Eder af Dage.“ Hertil svarede Hr. Svante: „Jeg er en ung uerfaret Mand og vil ingenlunde foretage mig en saadan Handel mod Konge og Fædreland. Først vilde det være min Moder, Slægt og Venner til evig Sorg og Bedrøvelse, og jeg selv vilde tabe al min Arv og Eien-dom i Sverige.“ Herved afbrød Mejer

ham og sagde: „Vi lybste ere rige nok til at give Eder det firedobbelte igjen. Og om, det Gud forbyde, Gustav skulde faa Dvechaand, saa ville vi dog ikke slutte Fred, førend han gjengiver Eder al Eders Eiendom.“ Men Svante negtede alligevel og kunde hverken med Trusler eller Løfter loffes frivilligt at reise til Lybeck. Da udbrod Markus Meier: „Vil I ei i Guds Navn, saa skal I dog i Dævelens.“ Derpaa fremkom femti lybste Ryttere og tillige Heste for Herrerne. Svante maatte sidde op; Meier tog hans Hest ved Tøilen, og saa bar det afsted uden noget Ophold til Lybeck.

Her bestormedes Hr. Svante baade med Løfter og Trusler. Man gav ham nye smukke Klæder, kaldte ham „den unge Rigsforstander i Sverige“, og slog endog Mynt i hans Navn. Men Alt forgjæves. I hvorvel blot en Yngling, ja næsten Dreng, havde han dog Styrke nok til at modstaa alle Fristelser. Han bevarede det gamle Sturenavns Ære uplettet. Efter nogen Tids Forløb maatte Lybckerne tillade ham at reise tilbage til Lauenburg.

Saaledes fandt Kong Gustav Trostløst og Hjælp hos den Yndling, af hvem han havde kunnet frygte Avind og Forræderi. Af sine Nærmeste derimod blev han forraadt. Grev Johan af Hoja, en storrettet krigserfaren Herre fra Tydskland, var ved Gustavs Hjælp kommen til stor Magt i Sverige og gift med dennes Søster Margareta, Enke efter Joakim Brahe. Efter nogen Tids Forløb opkom dog Uvenskab mellem begge Svognene; Johan af Hoja fik ei klyde saa høit, som han havde tænkt. Den tydste Greve kunde ei taale den kronede spenske Adelsmands Overvælde; og det er troligt, at Gustav ei heller undlod at lade ham føle det. Underrettede om denne Uenighed sendte Lybckerne ophidsende Bud til

Greven af Hoja. Denne lyttede til dem og rømte tilsidst med Hustru og Børn til Reval. Selv gif han over til Gustavs Fiender. Fru Margareta derimod opholdt sig nogen Tid i Reval. Gustav tilbød hende at komme fri og sikker tilbage; men hun vovede det ei af Frygt for, at Broderen skulde blive altfor streng mod hendes Børn. Til sidst døde hun der (1537), efterladende sig tvende Sønner med Greven af Hoja, som forbleve i Tydskland, og en ældre med Joakim Brahe. Denne hed Peer Brahe og var den eneste gjenlevende af dette Navn. Han kom ved Moderens Død tilbage til Sverige, og fra ham nedstammer hele den senere Brahe-Slæggt.

To og fyrrethvende Kapitel.

Om Grevens Feide.

Ved denne Tid, den 3die April 1533, døde Kong Fredrik i Danmark. Han efterlod sig tvende Sønner; den ældste, Kristian, var yndet af Adelen, eftersom han var den lutherste Lære hengiven. Den yngre, Johan, var yndet af Præsterne, som havde anbetret hans Undervisning til to Jesuiter og derfor i ham ventede en stærk Støtte for den katolske Lære. Begge Brødre vare dog lige lidet elskede af Bønder og Borgere, som vare trætte af Adelsens Undertrykkelse og onskede Kristian Tyrans tilbage paa Thronen. Saaledes blev Kongevalget udsat i lang Tid, medens Uenighed og Uorden raadede i hele Landet.

Lybeck, der var opirret over det danske Raads Bestræbelser for at faa fri Handelen, besluttede at drage Nytte af denne Forvirring og søge at hjælpe sin tidligere Uven Kristian Tyrans op paa Thronen igjen. En Slægtning af denne, Grev Kristoffer af Oldenburg (efter ham fik hele denne Krig Navn af „Grevens Feide“), jattes til Anfører over en stor Krigs-

magt, som faldt ind i Skaane og paa Sjælland, og lod Folket hylde den gamle Kong Kristian. Borgerfabet i alle Stæder underkastede sig ham strax; det stærktbefæstede Malmo gif over ved Forvæderi, ligesaa Rigets Hovedstad, Kjøbenhavn, og Bønder strømmede i Tusindvis til Kristoffers Leir. Alle Adelsgaarde bleve plyndrede og brændte; deres Indvaanere myrdedes; forkældte maatte de adelige Fruer og Frøkener gjemne sig bort, hvor de kunde. Herrerne selv slygtede dels til Sverige, dels til Prinds Kristian, som var i Holstein; nogle saa sig nødte til at sværge Kong Kristian Tyrans Trostrib for at redde sit Liv for Bøndernes Raseri. Ofte hjalp det ei. „Man skal slaa Ulven ihjel, saa bliver der ingen Unger efter.“ Saa sagde Bønderne og holdt nok Ord. For vare de af sine Herrer blevne behandlede som Dyr, og de hævnedes sig nu med en dyrtkj Grum, ed. Saa gif det ei blot i Skaane og paa Sjælland; ogsaa til Fyen og Jylland spredte Oprøret sig i al sin Ekraftelighed. Samme umenneskelige Undertrykkelse fødte samme umenneskelige Hevn.

De danske Prindsjer saa sig ikke istand til at modstaa saa mange og mægtige Fiender. Johans Tilhængere forsvandt aldeles. Kristian den Tredie hylledes vel af en Del af Adelen, men havde imod sig alle Stæder, hele den bevæbnede og ophidsede Bøndestare og dertil Lybeds store Flaade, som seirende krydsede omkring de danske Der. Mod Alt dette havde han kun en liden, skjønt udvalgt Krigshær samt en eneste Bundsforvandt.

Men denne Bundsforvandt var Gustav Vasa. For forenet med Kristian den Tredie ved Svogerskab, blev han det nu end mere ved Frygt for de fælles Fiender Lybed og Kristian Tyran. Svog-

rene sluttede et fast Forbund om indbyrdes Bistand, og Gustav var ei sen. En stærk Krigshær udrustedes; Johan Luresson Roos blev dens Anfører. Alle Gustavs tro Venner, Lars Siggesson Sparre, Holger Gere, Birger Grip, Peder Haard, Karl Gyllensfjerna, Maans Ratt och Dag og Gustav Stenbock vare iblandt dens fornemste Hovedinger. Hæren faldt ind i Halland i Oktober 1534. Halmståd overgav sig efter to Storme paa en Dag. Bønderne ved den lybste Hær, som anførtes af Johan af Hoja og Marcus Mejer, dreves lige ned til Helsingborg. Greven af Hoja slygtede ned til Danmark. Marcus Mejer blev efter en kort, men haard Kamp tagen til Fange, ligesaa den største Del af hans Folk; hvorefter Kristian den Tredie hylledes over hele Skaane. Saaledes hjalp Gustav til Lands.

Ei mindre til Søs. Aar 1535 den 30te April lob elleve store, veludrustede Drlogsskibe ud fra Stockholm; „Stora Kravelen“ hed det fornemste, udmærket ved sin Størrelse, Styrke og Hurtighed, ligesom ogsaa ved sin Befalingsmand, den modige Erik Flemming, Admiral for hele den svenske Sømagt. Udenfor Karlsøerne ved Gottland forenede han sig med elleve danske og ti preussiske Skibe. De tre Admiraler, Erik Flemming for Svenskerne, Peder Skram for Danskerne og Hendrik Schonebeck for Preuserne, lovede „at leve og dø med hverandre samt ærligt dele, hvad de kunde vinde.“ Derpaa seilede de sydover, søgende den lybste Flaade. De fandt den ved Bornholm. Striden begyndte heftigt; men snart opkom en stærk Storm. Da begyndte Lybederne at slygte bort til Drefund. De andre fulgte med Stora Kravelen i Spidsen. Den satte især efter Fiendernes Admiralstib, der hed Michael eller Mittel, og som svingede

for Stora Kravelen, siger den gamle Krønike, ligesom en Ræv for to Hunde. Stora Kravelen søgte ivrigt at komme ved Siden af Miffel; men just i det Samme blev Fokketauget paa Stora Kravelen affkudt. Saaledes slap Miffel et Stykke bort. Men snart fik Svenskerne sin Fok op igjen, og da nu Stora Kravelen satte til alle sine Seil, fik den snart igjen fat i Miffel. Denne Gang stiltes de ei, førend Miffel havde mistet sin Stormast og var saa gjennemskudt, at Alle troede, at den skulde synke. Hele den forenede Flaade var imidlertid blevet langt tilbage; blot et eneste Skib havde naaet frem; det var et svenskt og kaldtes Kampermannen. Denne og Stora Kravelen forlød Miffel, som de ansaa for redningsløs, og styrede midt ind i den flygtende fiendtlige Flaade. Til sidst kom Stora Kravelen ifærd med en stor saakaldet Holf. Atter kom der et Skud, og Fokkeilet faldt ned for Stora Kravelen; men denne forfulgte alligevel Holfen med saa skarpe Skud, at Holfen holdt paa at stryge Seil og overgive sig, da der i det Samme kom to Rjædefugler, som bortfled alle Hovedtaugene paa Stora Kravelen, saa at Rær og Seil faldt ned, og den selv blev liggende hjælpeløs paa Bølgerne, lig en udmattet Rjæmpe. Det blev mørkt, og Fienderne flygtede. Havde de andre Skibe kunnet følge med, saa var hele den Lybste Flaade bleven ødelagt. Det stede dog strax efter i Sundet baade hurtigt og let; og den forenede Flaade lagde sig siden til at beleire baade Rjøbenhavn og Malmö fra Søfiden.

Ogsaa i andre Henseender var Gustav Basa en god Bundsforvandt. Uvorigt og kraftfuldt formanede han de Dprørffe i Danmark til at underkaste sig sin rette

Herre, og Gustavs Ord gjaldt allesteds meget. Han laante sin Svoger temmelig store Pengesummer, dog mod god Borg og Sikkerhed. Redeligt tilbaleverede han de Lande, han under Krigen havde indtaget, og afflog standhaftigt alle Tilbud om særskilt fordelagtig Fred med Lybset; han forfmaede at berige sig paa sin Slægtning og Bundsforvandts og paa sin Vres Befostning.

Saaledes kraftigt understøttet af sin Svoger besejrede Kristian den Tredie, som ogsaa selv var en tapper, klog og raadsmild Herre, til sidst det vidtudseende Dprør. Med Bønderne gif det efter gammel Vane. Deres Jver kjalnedes snart; Mange gif hjem; de, som bleve tilbage, holdt ingen Orden eller Krigtugt. Da Kristian kom mod dem med sine øvede Tropper, bleve de jammerligen nedhuggede i Tusinderis. Til sidst kom det til et Slag mellem begge Hære ved Dyrnehjerg paa Fyen. Kristians Fok anførtes af den skjæffe Johan Ranzau; den Lybste Hær af Grev Johan af Hoja. Den sidste led et fuldkomment Nederlag; 6000 Mand laa tilbage paa Siagvarken, deriblandt flere Hovdinger; de Dvrige bleve fangne. Efter denne Kamp hylledes Kristian i alle Landsfaber, og de faste Stæder aabnede snart sine Porte for ham. Lybset maatte slutte Fred, og Greveseiden tog hastig Ende, men ikke saa Mindet om dens Stræffeligheder. Det blev et Ordsprog at sige: „han kom i Grevens Tid“ om den, som kom i en ulykkelig Stund*), og det vedvarende Slaveri mindede dem nok om dette deres sidste Forsøg paa at gjenvinde den savnede Frihed.

*) Den „altforvandlende“ Tid har siden forandret dette Ordsprogs Betydning lige til det Modsatte.

Opløsning paa Gaardene i No. 21.

No. XCI.: Viborg.

No. XCII.: a) Bolivia, b) Mecklenburg, c) Amerika, d) Italien
e) Steyermark.

No. XCIII.: Florence Nightingale.

Blandinger — Nytt og Gammelt.

General Grants Brev til Søndagskoler. — Chicago Times aftrykte for kort Tid siden dette Brev, hvis Affattelse dog skriver sig fra en ældre Dato. Det lyder i Oversættelse saaledes: „Mit Raad til Søndagskoler, uden Hensyn til Betsendelse (denomination) er, at holde fast ved Bibelen som Eders Friheders Søer-Mønter. Skriv dens Bære i Eders Hjerter, og indret Eders Liv efter den. Denne Bog har vi at takke for al Fremgang i sand Civilisation, og til den maa vi se hen som en Fører i Fremtiden. „Retfærdighed ophøier et Folk, men Synd er en gruelig Ting iblandt Folk.“ (Ordspr. 14, 34.)

Floden Yukon i Alaska skal ved nærmere Undersøgelse have vist sig at være et Vasdrag af første Rang. Den skal være seilbar for Dampskibe paa en Strækning af 2.500 Mile. Omtrent 500 Mile fra sin Munding optager den en Flod, som ogsaa er seilbar, og Vasdraget er ved disse Floders Sammenløb 24 Mile bredt.

Stanley er nu ude paa en ny Opdagelsesreise i Afrika men Expeditionens Formaal omgives foreløbig med den største Hemmelighedsfuldhed. Man ved kun, at han den 3die Septbr. afgik (med sit fra Zanzibar medbragte Følge) fra Sierra Leone til Kongofloden, og at han optræder under Navnet Eminburne, hvilket nær havde givet Anledning til, at

han var bleven anholdt i Sierra Leone. Det antages imidlertid, at Formålet med hans Reise er vestfra at trænge op ad Kongofloden.

Blodtab. — Den Mængde Blod, som et Menneske paa engang kan taale at tabe, uden at Døden indtræder, afhænger af Slægten, Individet, Alderen, Legemsbeskaffenheden, Ernæringsstilstanden, forudgaaende Svækkelser o. s. v. I Gjenrømsnit er hos et voxent Menneske Tabet af et Pund Blod tilstrækkeligt til at fremkalde Afmagt. Et enkelt hurtigtgaaende Blodtab, som beløber sig til Halvparten af Menneskets Blodmasse eller omtrent 4—6 Pund, vil oftest medføre Døden. Hos et aarsgammelt Barn vil allerede et halvt Pund være høist betænkeligt. Kvinden taaler Blodtab langt bedre end Manden.

Dampskibet „Great Eastern“ har paa Grund af sin uhyre Størrelse altid haft vanskeligt for at finde Anvendelse og har kun undtagelsesvis været benyttet, f. Ex. ved Udlægningen af de transatlantiske Telegraftouge. For Tiden føres der imidlertid Underhandlinger om at sælge det til Kjødeportører i Chicago, der da ville lade det fare mellem Portland, Maine, og en engelsk Havn. Skibet skal da indrettes med Frysekamre og benyttes til Transport af fersk Kjød og Meieriprodukter fra Amerika til England. (Dansk Dagbl.).

Finner. — Naar man trykker paa de saakaldte Finner, kommer en liden hvidfarvet Prop frem, som ligner en Naaf. Mange tro ogsaa, at dette virkelig er en Naaf. Det er imidlertid blot det stivnede Fedt, som egentlig skalde rinde ud og tjene til at blodgjøre Huden, men som istedet herfor ophobes i den lille Sæk, hvorfra det affondres og herved fremkalder de saakaldte Finner. Derimod lever der i Hudens Fedtjertler meget almindeligt en liden Naaf (*Acavus follicolorum*). Denne er kun en tiende Del Linie lang. Undertiden lever der endog 10—20 Stykker sammen i en Hjertel. Disse Dyr ere aldeles uftadelige og forekomme endog almindeligere hos Folk med ren Hud end hos Folk med mange Finner.

Telegraftabset over den kaspiske Sø.
Den 4de Oktober blev Telegraftablernes

Nedlæggelse mellem Vaku (Kaukasus) og Kransnomodst (Turkistan) heldig fuldendt. Denne Entreprise var af den russiske Regjering betroet til den danske Generalkonful Pallisen. Overingeniøren ved dette Foretagende er Lieutenant Henrik Bohr, som med en Stab af danske Ingeniører har bragt Kablet fra London over St. Petersburg gjennem det russiske Fastland ad Kanal- og Flodveie til den kaspiske Sø og der lykkelig tilendbragt Nedlægningen trods den allerede fremrykkede Aarstid. Saaledes er den første sikre submarine Telegraftforbindelse over den kaspiske Sø tilveiebragt, en Forbindelse, der er af stor Betydning baade under Freds- og Krigsforhold, og navnlig i denne Tid turde være af Bigtighed for Kommunikationen med General Kommandinanten, som for Dieblillet har den Op-gave at pacificere (d. s. bringe paa Freds-fod) de vilde turkmaniske Horder Ost for den kaspiske Sø.

„For Hjemmet“ i 1880.

(Trykt for at læses).

Med næstkommende Nytaar vil „For Hjemmet“ begynde paa sin 11te Aargang.

I de 10 Aar, Bladet nu har bestaaet, har det efter Evne bestræbt sig for hos Gammel og Ung at vække og nære Sands og Smag for sund og ren Læsning og dermed at tilbyde den kristelige Familiekreds et Hjælpe middel til sømmelig Underholdning og Fremme af sand Dannelselse og paa samme Tid afværge Smagen for altskens fordærvelig og forargelig Literatur, hvorpaa vor Tid er saa rig. De, som forstaa at bedømme vor Tid, ville ogsaa forstaa, at et saadant Maal kræver stadigt og vedholdende Arbejde, og at en Plante af den Art i Regelen voxer langsomt; men kan den i Forstningen fæste gode og sunde Rødder, saa lover det godt for Fremtiden. Vi tro, at vi tør sige det om „For Hjemmet.“

Som Enhver let vil kunne forstaa, har heller ikke vort Blad kunnet blive uberørt af det finantzielle Tryk, som i de senere Aar har hoilet paa en stor Del af vort Folk; tværtimod, der er nu et meget stort og betydeligt Antal Abonnenter, som skylder os fra 1 til 8 Dollars paa Bladet; men da vi ved, at de Allerfleste af disse er hæderlige Folk, saa er det vort Haab, at alle Vedkommende nu vil betænke, hvad der er deres Pligt i dette Stykke, og uden Dphold indsende sin resterende Kontingent; og dersom de synes, at vi har blet længe, saa vil de paa en passende Maade kunne vise sig erkjendtlige ved sammen med Restancen at indsende hel eller halv Kontingent i Forstud for næste Aar. Vi haabe, at Ingen

vil fortryde paa dette vort Paafrav; det sker ikke uden Nødvendighed. Udgiveren erkjender fuldelig, at mange af dem, som staa noget tilbage med Betaling, høre til Bladets bedste Venner, men desto sigrere tror han ogsaa at kunne gjøre Regning paa, at de nu meget snart ville finde Udvei til at indsende den lille Sum, vi have at fordre. Paa samme Tid maa vi minde om, at i samme Grad, som Antallet af Forskudsbetalere vøges, i samme Grad vil Bladets finantsielle Stilling befestes.

Sagens mange Venner rundtom i Landet, baade Læge og Lærde, bedes venligt om at gjøre, hvad de kan, for at skaffe „For Hjemmet“ ret mange nye Subskribenter for det kommende Aar og at indmelde dem i Tide, for at Oplagets Størrelse kan bestemmes.

„For Hjemmet“ vil fremdeles udkomme med 2 Hefter om Maanedes, hvert paa 30 store Ottavsider til en Pris af \$2.00 om Aaret i Forskud; dermed er ogsaa Portoen betalt.

„Sex Aar blandt de røde Indianere“ (en interessant Missionsbetretning), en længere, interessant Fortælling, en meget fængslende Reiseskildring og meget andet fortrinligt Læsestof vil komme ind i næste Aargang.

17de Bind er udsolgt, men af 18de Bind, som blandt Andet indeholder en klassisk Skildring fra Sveriges Historie (Gustav Vasa) og den fortrinlige Fortælling „Pater Klemens“, vil nogle Exemplarer endnu være at faa for den ordinære Subskriptionspris \$1.00.

Vil man benytte anden Mands Hjælp til at indsende Penge til „For Hjemmet“, da se til, at Vedkommende er paa lidelig, saa at han strax sender Pengene. Penge sendes helst i Money-Order, Draft paa Chicago eller registreret Brev, da Posterne ikke overalt ere sikre.

„For Hjemmet“ anbefaler sig hermed paa det Bedste til Læg og Lærd som et Familieblad, der med Tryghed kan gives Ungdommen at læse, og man har det Haab, at kristelige Familielædere saavel som konfirmeret Ungdom, der arbejder for sig selv, gjerne vil opføre en saa ringe Sum som et Par Daler for at have Adgang til regelmæssig, sammelig, interessant og dannende Læsning hele Aaret igjennem.

Dygtige, paalidelige Agenter faa gode Betingelser ved at henvende sig til Udgiveren.

7 forudbetalte Exemplarer af „For Hjemmet“ sendes 1 Aar for \$12.00.

Adresse: **A. Thronsjen.**

Drawer 14. Decorah, Iowa.

Abbonenter, som staa til Rest med Kontingent anmodes om at indsende samme uden Ophold. Saa snart Betaling indløber, skal Kwittering blive sendt; hvis den ikke kommer inden 2 Uger efter Afsendelsen af Pengene [eller for Pacific-Staternes Vedkommende inden 4 Uger], saa skriv igjen og meld det. Send Pengene paa en betryggende Maade, saa de ikke blive borte undervejs.

Adresse: **A. Thronsjen, Drawer 14, Decorah, Iowa.**

Indhold: Pater Klemens.—Lil Belysning af en Anekdot, som fortæller om Vascaal.—Gustav Vasa.—Opløsning paa Gaab.r.—Vandinger—Kyt og Sammelr.—„For Hjemmet“ i 1880.

E. MATHER,
JUSTICE OF THE PEACE,

COLLECTING AGENT.

Office in City Hall - - - - DECORAH, IOWA.

M. N. JOHNSON & BROTHER,
ATTORNEYS AT LAW,

M. N. Johnson,
NOTARY PUBLIC.

DECORAH, IOWA.

Saint Cloud Hotel,

DECORAH, IOWA.

anbefales Landsmænd og andre Reifende af Eieren

D. L. Samre.

☛ En Leiestald med gode Heste og Kjøretøier er forbunden med Hotellet.

OLSON & THOMPSON,

DEALERS IN

DRYGOODS, NOTIONS, CLOTHING,

HATS, CAPS, BOOTS, SHOES and GROCERIES.

WATER STREET - - DECORAH, IOWA.

A. Gullikson & Bro.,

DECORAH, IOWA.

handler med Stangjern, Spiger og Glas, Koge- og Kaffeovne samt Kobber- og Blitvarer, Gaardsredskaber og Verktoi, Bygningsmaterialier, saasom Vinduesglas, Døre, Blinds, Bygningspapir, Vinhvidt og Olie.

Kobber- og Blitvarer repareres. Tagrender forfærdiges til billige Priser.

P. H. WHALEN

handler med

Manufaktur- og Kolonialvarer,

Hadde og Huer, Stovler og Sko etc. etc.

Syd siden af Water Str. - - - Decorah, Iowa

I. H. MONTGOMERY & CO.

Apothekere og Boghandlere,

DECORAH, IOWA.

Mediciner tilberedes omhyggeligt efter Lægers Recepter. En duellig og forsigtig norsk Erpeditør er altid tilstede.

O. A. FOSS,

handler med

Færdiggjorte Støvler og Sko.

Tillige gjøres alt Slags Skotoi efter Bestilling af de bedste Materialie^r og Reparation udføres godt og billigt. Til Skomagere og dem, som ønsker at gjøre sit eget Skotoi, har jeg altid et stort Oplag af Læder og Skind, Værktøi og Alt, som tilhører Skomagerprofessionen. Skriftlige Ordres modtages og expederes prompte til laveste Priser.

D. A. Foss,
Decorah, Iowa.

Ældre Bind af „For Hjemmet“.

11te Bind (1876 I.) og 17de Bind (1879 I.) er udsolgt.

12te Bind (1876, II.) indeholdende de interessante Fortællinger „Bleedatteren“ og „De to Blinde“, samt meget andet interessant Læsestof tilsendes portofrit for 60 Cents.

13de Bind (1877, I) indeholdende de fortrinlige Fortællinger „Apeflokken“, „Mod Himlen“ (Forfatterindens Ungdomshistorie), „Onkelen fra Amerika“, „En Gut fra Londons Gader“, saavel som flere mindre Fortællinger; den interessante historiske Skildring „Karl den Tolvte i Norge“; henimod 30 andre større og mindre Artikler, adskillige Digte, 15 Gaader og 116 Blandinger tilsendes portofrit for 80 Cents.

14de Bind (1877, II) indeholdende sidste Afdeling af Fortællingen „Mod Himlen“ (Forfatterindens Husliv), Fortællingerne „Olfjæveren“, „Mene“, „En Juleaften paa Gaaraas“ samt meget andet fortrinligt Læsestof tilsendes portofrit for 80 Cents, begge disse Bind for \$1.50.

15de Bind (1878, I.) indeholdende 1ste Halvdel af den interessante Skildring „Philip Ashton eller den nye Robinson“, „Martyren i St. Andrews“, „Jacob Flints Reise“, „Arkimedes“, m. m. M., sendes portofrit for \$1.00

16de Bind (1878, II.) indeholdende sidste Halvdel af Fortællingen „Philip Ashton“, „Elisabeth“, en dansk Fortælling, „Stanleys Reise paa Kongosloden“, „Skovstjernen“ (Missionær Fjellstedts Ungdomshistorie) og meget andet interessant Læsestof, sendes portofrit for \$1.00; begge disse Bind for \$2.00; alle 5 Bind (12—16) portofrit for \$3.50.

Hvert Bind bestaar af 12 Hefter og udgjør 384 store Oktavsider, Titelblad og Indholdsregister indbefattet.

Adresse: **A. Thronsen,**
Dr. 14, Decorah, Iowa.

To Søstre, en Fortælling fra en norsk Fjeldbygd (4 Hefter af „For Hjemmet“) portofrit for 25 Cts.; begge for 40 Cts.

Adresse: **A. Thronsen,** Dr. 14, Decorah, Iowa.

Den nye norske Barberstue er i Basementet i Adams nye Blok, Hjørnet af Water og Winnebago Streets, Decorah, Iowa.

M. D. Solberg.

Iver Larsen
fælger udelukkende for Kontant og handler med
DRYGOODS, NOTIONS,
Færdiggjorte Klæder,
Hatte, Huer, Støvler, Sko, Kolonialvarer, etc. etc.
Decorah - - Iowa.

For 10 Cents sendes portofrit et Hefte, indeholdende
„Lo ældgamle Sange fornæde“,
nemlig **Solvtalvisen** og **Den guldne ABC** 8 for 50 Cts., 20 for
\$1.00, 100 for \$3.50. Adresse: K. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

380 Oktavsider
med udvalgt Læsning for 60 Cents,
nemlig 12te Bind (1876 II.) af „For Hjemmet“, indeholdende Fortællingerne
„Bleiedatteren“ og „De Blinde“, „Erindringer fra en Islandsfærd“, „Laura
Bridgeman“, „Magdalena Schubert“, „Maria Schandorf“ og meget andet ud-
valgt Læsestof. Sendes portofrit for 60 Cents. Benyt denne Leilighed!
Adresse: K. Thronsjen, Dr. 14, Decorah, Iowa.

En Møbelhandel.

Jackwitz & Larsen,
Washington St., Straasveier for Etrøms Fiskehandel,
DECORAH - - - IOWA.

Alle Slags Møbler, saavel simple som fine og elegante, sælges til Ti-
dens billigste Priser. Reparationer udføres.
Ligtkister have paa Lager. Begravelser besjeres.

ST. OLAF'S SCHOOL,

En lutherisk Høiskole for Gutter og Piger,
Northfield, Minnesota.

De Tre terminer begynder i April, September og November. Betalingen er
\$30.00 for Skoleaaret (10 Maanedes) og for en Termin i Forhold. Kost billig.
Nærmere Underretning faaes ved Henvendelse til Bestyreren
Th. N. Mohr, Northfield, Minn.

E. P. Johnson,
ATTORNEY AT LAW,
Adams Block: **DECORAH, IOWA.**

Den norske Synodes Forlagshandel, Decorah : : : Iowa,

handler med norske, engelske og tyske Bøger, Traktater og Smaasrifter, billedste Billeder og Kartter samt Skrivematerialier o. s. v.

Katalog kan erholdes portofrit tilsendt paa Forlangende. Enkelte Bøger sendes portofrit hvorsomhelst i de Forenede Stater og Canada, naar den i Katalogen nævnte Pris vedlægges Ordren, og Adressen tydelig opgives.— I Partier tilstaaes almindelig Rabat.

☞ Se omstaaende Bogfortegnelse.

J. E. See, Decorah, Iowa.

W. L. EASTON,

Gier af det vel bekjendte

OPERA HOUSE CLOTHING STORE,

har netop modtaget et meget stort og omhyggelig udvalgt Lager af færdiggjorte Klæder, Hatte, Huer, Støvler, Sko og alle Slags Herre-Etvoerings-Gjenstande, som sælges til Tidens billigste Priser.

☞ Klæder efter Bestilling forfærdiges prompte. Norske Præstefjoler gjøres efter Ordre.

Opera House Clothing Store,
Decorah, Iowa.

P. E. Haugen,

☞ Gier af ☞

Decorah Marble Works.

Water St. - - DECORAH, IOWA.

Jeg tillader mig herved at gjøre Landsmænd i Winnesheit og Allamakee Countier i Iowa, samt i Fillmore, Houston, Freeborn, Goodhue og Olmstead Countier i Minnesota, og forresten i hele den nordre Del af Iowa og sydlige Minnesota, opmærksomme paa, at jeg nu er istand til at erpedere alle Ordres med kort Varsel. Jeg har sikret mig de bedste Arbeidere og kan udføre smukt og billigt Arbeide. Da jeg ogsaa har norske Stenhuggere, har Landsmænd den Fordel, at de kan faa sin Insription feilfri, hvilket er aldeles umuligt, hvor man blot har Arbeidere af andre Nationer.

Som reisende Agenter har jeg engageret Hr. Harvey Miller og Erik Rosenheimer. ~~~~~ P. E. Haugen.

Enhver, som ønsker Gravstene, og ikke træffer min Agent, kan derom tilskrive mig, samt angive, hvor kostbar Sten han ønsker, og jeg skal da sende ham Tegninger med vedfæjet Pris, hvorefter han kan sende mig tilbage det Exemplar han udvælger, tilligemed Ordre og Insription samt nærmeste Fragt-Office.

P. E. Haugen.